

ЛЕМКІВЩИНА ЛЕМКІВШИСЧУНА 1992

ХРИСТОС ВОСКРЕС



ч. 2

**НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ**

**OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY
IN A FREE UKRAINIAN STATE**

**ЛЕМКІВЩИНА
КВАРТАЛЬНИК**

РІК XIV ЧИСЛО 2/53, II КВ. 1992

видає

ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ

з рамени

СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ
І ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ

ВИДАВНИЧА КОМІСІЯ

Мирон Мицьо — Голова
Юліян Котляр — Адміністратор
Василь Скомський — Фінанс. референт

адреса

"Lemkivshchyna"
P. O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007
USA

АДРЕСА КРАЙОВОЇ УПРАВИ ООЛ:
Organization for Defense of Lemkivshchyna
P. O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011-0007

Редагус Колегія:
Редактор — Іван Лико
Павло Лопата
Катерина Мицьо

Мистецьке оформлення обкладинки: М. Черешньовський

Редакція застерігає собі право виправляти мову, та скорочувати надіслані матеріали. Прислані матеріали Редакція не повертає. Передрук матеріалів з „Лемківщини“ дозволяється при умові подання повної назви журналу.

Річна передплата **10.00 ам. дол.** летунською поштою **16.00 дол. річно.** Ціна числа **2.50 ам. дол.** (або рівновартість в чужій валюті). На Вашій адресі є зазначено, доки заплачена Ваша передплата.

ЗМІСТ

Кому ганьба.....	1
М. Мицьо. Репортаж (продовження).....	2
В. Баган. Тернопільчани на Лемківщині	7
П. Лопата. Горілі тризрубні церковці	7
В. Гула. Пряхівчани у колі киявців.....	8
М. Іванців. Контакти „Лемківщини“.....	9
М. Шатковський. Моє рідне село Одрехова.....	10
І. Шурин. Третя зустріч з Україною	11
І. В. Зелик. Різьбар чистих сердець.....	13
К. Мицьо. Завдання суспільно-громадської організації в житті бездержавного народу.....	14
В. Майкович. Всі разом у спільних рядах	17
В. Гула. Цвинтар No.6 у Крампні	18
М. Остромира. Лемківщина в огні	18
І. Красовський. Моя зустріч з Канадою.....	22
І. Оленич. Небуденні зустрічі.....	23
„Наше слово“ — Звернення.....	24
ФДЛ — Іванові Красовському	25
3 життя Організації:.....	26
— І. Терещенко. Загальні збори 2-го Відділу ОЛК в Торонті.....	26
— Посвячення прапора 3-го Відділу ООЛ в Пассейку	26
— Загальні збори 3-го Відділу ООЛ в Пассейку.....	26
— П. Гарайда. Посвятили прапор 1-го Відділу ООЛ.....	28
— В. Гула. Перші звітно-виборні збори	28
— Пляни, відозви... і що далі?.....	29
Цікаві інформації:.....	30
3 листів до Редакції:.....	31
— А. Кобаса — J. Dmytryshyn	
— М. Фіглюс — А. Криницька	
— Г. Берегова — Від Редакції	
— М. Хомин	
В першу річницю смерті.....	32
Посмертна згадка.....	32
Збірка на будову церкви в Мокрім.....	33

**ЧИ ВИ ЗЛОЖИЛИ ВЖЕ СВОЮ ПОЖЕРТВУ НА
„ФУНДАЦІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ“?
ЯКЩО НІ, ТО ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ!
ЧЕКИ І МОНІ ОРДЕРИ ВИПУСУЙТЕ:**

і шліть на адресу:

**The Lemko Research Foundation
P. O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007**

Ваші пожертви є звільнені від податку в ЗСА.

З друкарні Мирона Баб'юка
Printing Methods, Inc.

1525 Emerson Street, Rochester, NY 14606
(716) 458-2133 Fax (716) 458-1536

Printed in U.S.A.

КОМУ ГАНЬБА?

1992 роки тому назад жиди розп'яли свого сина Ісуса Христа щоб сповнилась воля Всевишнього і проповідання пророків — про прихід Месії. В третій день Ісус Христос воскрес і став ідеалом для мільярдів людей, що вже майже дві тисячі років визнають його ідеали, а самого Ісуса Христа визнають Богом. У віруваннях християн (а тим самим і нас лемків) — перемогла правда, перемогла справедливість і любов ближнього, але це останнє поняття ще й до сьогодні не всюди актуальне.

45 років тому назад польський комуністичний уряд розп'яв „Закерзонський Край”, в тому й нашу любиму Лемківщину. „Огнем і мечем” знищив красу співучої лемківської землі. Там, де гомоніло дзвінке життя — залишив безденну глуху мовчанку. Де гомоніла життєрадісна лемківська пісня, залишив слід понурої пісні смерти тортурованих, невинних людських істот, не виключаючи невинних немовлят-ангелат. Де гомоніло жваве життя, залишились мовчазні могили, а по більшості — ями в землі, що на сьогоднішній час позападались, поросли травою, кропивою і диким зіллям. Жах терпіння і смерті віє над лемківською землею по сьогоднішній день. Свищать жалобну ноту вітри сьогоднішнього, стогнуть залишеним болем бувших жителів звори Бескидів, движить земля зрошена кров'ю в нічому винних її власників.

Піди — земляче — туди. Стань на хребті любого лемківського груника, чи верху. Глянь довкруги очима — не як сина тієї землі, але об'єктивного глядача, вслухайся у пошуми тремтячо-легенького, чи й бурхливого гуркотіння бескидських ручаїв. Поглянь на завислого у воздуху жайворонка і вслухайся в його



Цвинтарний хрест в селі Зиндранова (1991 рік)

Зиндранові та цвинтарний хрест, що символізує терпіння лемківського народу та варварство двадцятого століття:

„Серед високих дерев і густих трав стоїть хрест — свідок людського болю на древньому лемківському цвинтарі. Як розповідає уродженець Зиндранови і керівник Музею лемківської культури Федір Гоч, його встановлено у 1873 році, після останніх поховань жертв епідемії холери.

Цей пам'ятник-хрест пошкодили восени 1944 року, коли точилися великі бої в районі Дуклянського

щебетливі трелі — все і всюди вчуєш гімн ганьби провідникам сусіднього польського народу, що від віків в душах своїх земляків кресали почування погорди й ненависти до нас. Дурили польський нарід різними обіцянками, одиницям віддавали нашу власну, зрошену нашим потом і кровавицею, землю, наші надбання від нетямущих поколінь. Польські ідеологи викресали душу поляка-ненависника сусідів, особливо українців, людину-сотворіння, що хотіла жити коштом сусідів — українців, білорусів, литовців, чи навіть чехів. Якже ж яскраво проявилось це, саме, у ході і після закінчення Другої світової війни, коли польські тюрми були переповнені елементом бандитизму і все ще лялалась невинна кров чесних людей — поляків, білорусів, а найбільше українців... Ця ідеологія мститься на поляках по сьогоднішній день. Вони ж бо зруйнували українську лемківську землю і по сьогоднішній день не спромоглись її загосподарити. Сліди їхньої „цивілізації” видні на кожному клаптику лемківської землі. Ось, що нам пише один із наших постійних дописувачів про церкву у

РЕПОРТАЖ

(продовження)

ПЕРШИЙ РАЗ НА ПРОТЯЗІ СВОЄЇ ТИСЯЧОЛІТНЬОЇ ІСТОРІЇ, 1-ГО ГРУДНЯ 1991 РОКУ, УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ СКАЗАВ »Т А К«

4-го листопада м.р., в товаристві моєї доньки Марусі, я вибрався послухати перебігу сесії Верховної Ради України. До залі нарад ми дістались завдяки знайомості Марусі з директором „Прес-Корпусу“ (дуже приємною і культурною людиною) п-ом Войтовичем. Даючи мені перепустку він просив мене знайти вільний час, щоб з ним зустрітись і спокійно продискутувати актуальні питання.

Перед входом до залі, у вестибюлі, на той час були виставлені конкурсні взори проєкту герба України. Серед різних проєктів я також завважив взір, що на тлі тризуба в лівій горішній частині був намальований серп і молот.

Прислухуючись перебігові нарад сесії Верховної Ради мене опанувало дуже понуре враження коли депутати обговорювали справу російської служби масової інформації, яка вела застрашуючу пропаганду проти референдуму в Україні, при чому грожено зміною границь та стосовано політичний шантаж. Леонід Плющ, який вів нарадами, на цю тему висловився приблизно так: настав такий час, що усім вільно говорити і писати, що їм до вподоби. Нашим завданням повинно бути не звертати увагу, але робити роботу для добра України. Від 10-го листопада до 2-го грудня наступить перерва в нарадах Верховної Ради, таким чином дається змогу всім

депутатам попрацювати у своїх виборчих округах в користь референдуму. Всі ми тут одне — демократи, заявив І. Плющ.

18-го і 19-го листопада м.р., в Києві відбувся з'їзд Т-ва „Україна“, з присутністю около 500 делегатів і гостей. Не будучи певним щодо політичної орієнтації цього колишнього кагебівського Товариства, я вибрався туди з В. Гулою неофіційно. Там мав змогу запізнати багато визначних людей як з-поміж урядових кіл так і різних громадських товариств, м.ін., п-ю Калинець зі Львова, голову Товариства „Бойківщина“, та багато інших. Багато разів приходилось ставати з різними групами до фотографії.

На названому з'їзді мене заінтригував спосіб звітування, де звітодавці взагалі не згадували про фінансову господарку. На моє запитання один із делегатів відповів: „у нас про фінанси ніхто ніколи не звітував і не звітує“.

Було багато виступів, але мені найкраще сподобалось коротке слово Івана Плюща. Із гостей вдало виступив проф. Гунчак з США, який докірливо нагадав працівникам Товариства про їхню розбивацьку роботу, із доручень КГБ, серед української діаспори.

У точці програми „запити“, я поставив запитання чи Товариство колинебудь пробувало нав'язати зв'яз-



переходу (сьогодні тут проходить польсько-словацький державний кордон). Поряд з цвинтарем, до 1960 року стояла церква св. Миколая (1887 р.). Влада не дозволила її ремонтувати. Дві громадянки, за збирання грошей на відновлення храму, покарали піврічним ув'язненням, яке згодом вирішили замінити на штраф.

У 1985 році, на честь 1100-ліття запровадження християнства на Лемківщині і 1000-ліття хрищення Київської Русі, у Зиндранові споруджено новий храм,

в якому відправляє священик Польської автокефальної православної церкви.

Промовистий факт. До 1945 року нумерація будинків у селі Зиндранова сягала 178, сьогодні — 31”.

Воскрес Ісус Христос — воскресне і наша Лемківщина, бо народ наш живе по всьому світу, зберігаючи рідні звичаї, традиції і любов своєї рідної замученої землиці — Лемківщини.

ки з Організацією Оборони Лемківщини, Об'єднанням Лемків Канади, Фундацією Дослідження Лемківщини, або Світовою Федерацією Лемків? Підписуючи запитання я поставив свої функції: голова Фундації Дослідження Лемківщини, голова Видавництва журналу „Лемківщина” і заступник голови Світової Федерації Лемків. За президіальним столом моя записка була подавана з рук до рук, і замість відповіді мене привітали як гостя. В часі перерви я поспитав голову Бровченка чому мені ніхто не дав відповіді? „Ну, а що ж я мав відповідати?” — висловився він.

Цього дня вибрано нову управу Товариства, її очолив Іван Драч.

Напередодні згаданого з'їзду (16 — 17-го листопада) в Одесі відбувся перший Всеукраїнський Конгрес. В ньому участь взяли представники 90-ти етнічних груп, які замешкують Україну. У виступах делегати закликали своїх земляків голосувати 1-го грудня за незалежністю України. Дуже несмачним і просто соромливим був виступ одного представника із Закарпаття (імені не тямлю), який з незвичайною злосливістю домагався визнання населення Закарпаття як окремої нації, під назвою „карпато-русини”. Він твердив, що русинів є около двох мільйонів і вони замешкують Карпати, включаючи Чехо-Словаччину і Польщу. Цей виступ був так несмачний, що присутні виступаючого загукали.

Цікаво хто цьому представникові із Закарпаття дав мандат репрезентації? Ми, уродженці Лемківщини, ніколи не були якоюсь окремою нацією і нашою батьківщиною є одна Україна. І ми ніколи не дозволимо осібнокам, збаламученим чужими грішми, виступати в нашому імені і нами торгувати. Хто це робить — виступає лиш у своєму власному імені.

В цьому ж часі у Києві відбувся спільний конгрес усіх релігій України, учасники якого також закликали своїх вірних віддати 1-го грудня голоси за незалежну Україну. З таким самим зверненням до вірних виступив на синоді Української Православної Церкви митрополит Філарет.

В телебаченні, окрім інформацій про перебіг виборчої кампанії у президенти, що також мало дуже великий вплив на вислід референдуму, передавалась спеціальна програма під назвою „1-го грудня”. В часі тієї програми відбувались різні дискусії, в яких участь брали науковці й державні достойники. Підготовка до референдуму велась спільними силами уряду і „РУХ-у”. Всі уболівали над східніми областями України. В Донеччині якийсь росіянин, Гончаров, пробував скликати Обласну Раду для відкликання референдуму і тим самим скасування відносних рішень Верховної Ради України. З Криму також пода-

вались недобрі вістки. В Одесі почав голодівку якийсь росіянин домагаючись прилучення Одеси до Росії...

Відповідальні за перебіг референдуму турбувались його вислідами у східних областях. З тієї причини заплянували розкинути там пояснюючі летючки з літаків, а це завдання доручено моєму зятеві Олександрові, який договорився з командою військових летунських частин про виконання наміченого завдання. Мимо приречення помочі і великої охоти, зі сторони команди, таке завдання не могло бути виконане з приводу браку палива. Цього питання не міг розв'язати навіть уряд. З допомогою поспішили західні і середні області України звідки вирушили тисячі молодих людей, які розповсюджували летючки у східних областях і вели пропаганду за самостійну Україну.

Останній тиждень листопада проходив під знаком небуденних подій. До Києва почали з'їжджати кореспонденти й журналісти з багатьох країн. Приїхав також журналіст „Los Angeles Time”, яким донька Маруся мусіла заопікуватись і разом з ним опрацьовувати звітлення, бо ж і вона репрезентує це видавництво в Києві.

Підготовка до 1-го грудня йшла день і ніч, телепередачі щогодини закликали — „Незалежній Україні — так!”. Три дні перед першим грудня проходив концерт, прекрасно підготований званою музичною групою „Гроно”. З великою нетерпимістю усі ми очікували знаменного дня 1-го грудня. Стрічаючи київців на вулиці, в крамниці, чи в трамваї, ми питали про їхні заміри голосування. Відповідь була одна — за Самостійну Україну. Інакше бути не може.

В останню суботу перед референдумом Маруся із кореспондентом „Los Angeles Time” на 1-го грудня заплянували поїхати на села в колгоспи, а ми оба з Олександром подались відвідати кілька виборчих участків у Києві. Всюди де ми заходили можна було завважити піднесення, бадьорість і задоволення. Обсервуючи голосуючих бачилось багатьох, що відкрито, на столах перед обслугою, викреслювали „Ні”. Це давало підставу припускати, що референдум переїде успішно.

На одній із виборчих станиць я завважив незвичайне явище. Двоє молодих людей вели стареньку немічну бабуню до стола виборчої комісії. На моє запитання про ціль її прибуття відповіла: прийшла я за допомогою внуків, щоб ще за життя, перед смертю, віддати свій голос за вільну Україну... Чи ж не був це момент величавого під'йому для свідків описаної події?

Вертаючи з Олександром додому, в дорозі ми

зустріли молодого чоловіка, який ніс якісь папери і виборчу скриньку. На наші запитання пояснив, що з доручення участкової виборчої комісії він іде відвідати німецьких людей в їхніх хатах, щоб таким способом дати їм змогу голосувати. Такі і подібні сцени мене призводили до стану, що я мало не заплакав...



Мирон Мицьо — голова ФДЛ — складає привіт від українців Лемківщини й діаспори (прийняття з нагоди референдуму в Україні — 2-го грудня 1991 р.).

Вернувши додому негайно включили телевізор щоб вкінці почути невимовно радісну новину, що народ України — незалежній Україні сказав «так»!!! Цю радісну новину ми в родині вітали чаркою шампанського і привітом „Слава Україні”, бо ж це вперше в історії нашого народу — на протязі тисячолітнього існування — не влада, не група, але весь нарід висловив своє бажання жити вільним

життям. Загальній радості не було границь. Цілий вечір не переставав дзвонити телефон, знайомі взаємно собі gratулювали, а пізно начею були ще телефони до доньки з Москви і Лондону.

2-го грудня вже були подані висліди референдуму і голосування на президента України, в якому Леонід Кравчук здобув понад 60 відсотків голосів. Цього ж дня подзвонили з „РУХ-у” й запросили нас на прийняття з нагоди референдуму, що мало відбутись в готелі Лебіть. Наскільки мені відомо, цей вечір був влаштований п-ю Мазуркевич з Філадельфії, США.

В дорозі на імпрезу, у тролейбусі, я прислуховувався розмові шкільних дітей. 8 — 9-літні школярі вели розговор про референдум, подаючи у відсотках висліди поодиноких областей. Одні говорили чистою українською мовою, інші російською, але це не дражило вухо, бо дітвора висловлювалась про референдум і вільну Україну позитивно. Мабуть починають учити про це дітей у школі.

На прийняттю були присутні представники уряду, „РУХ-у”, різних установ і діаспори. Був також консул США. Атмосфера на залі під знаком великого під’йому, усі здоровкались шампанським і окликом „Слава Україні!”. До танців пригривала оркестра „Козаки”, а в часі перерв до мікрофонів підходили достойники, поздоровляли й вітали з успіхом референдуму. І мені припала честь зложити коротке вітання від українців з Лемківщини, які проживають в Польщі, в Україні і в діаспорі.

Пізно вечером на мить заля затихла. З гучномовців пролунала вістка про вхід на залю консула Польщі. Він, підійшовши до мікрофону проголосив, що польський уряд визнає Україну як вільну державу. Він хотів ще щось сказати, але на залі зчинився такий шум оплесків і окликів „слава”, що вже годі було чути його дальші слова. Коли на залі дещо втихомирилось консул закінчив свій виступ окликом „Слава Україні” і „Слава Польщі”.

Невдовзі виступив консул Канади, який вже упередньо відвідав президента Кравчука. Він також — англійською мовою — офіційно проголосив визнання незалежності України урядом Канади і закінчив свій виступ українським окликом „Слава Україні” і „Слава Канаді”, на що заля відповіла грімким „слава”.

В дальшому гості забавлялись танцями й розвагами, а коли затихла оркестра, при мікрофоні зібралась група людей, м.ін., п-і Скорик, п. Павличко та інші і загриміла українська повстанська пісня „Лента за лентою...”.

В час мого там перебування мою увагу привернула особа депутата Хмари, який майже цілий вечір



Консуль Канади проголошує визнання України Канадою (2-го грудня 1991 р.)

простояв на одному місці, ведучи розговор з іншим, мені незнагим, мужчиною. Вони оба були розмовою зайняті так, що не дуже звертали увагу на те, що діялось довкруги них.

В перших днях по референдумі ми всі троє бігали по кіосках за українською пресою, якої ніяк не могли дістати з приводу браку паперу. І якже не дивно, що не бракувало паперу на російську пресу, якою ми мусіли задовольтися. Треба одначе признати, що такі російські газети, як: „Ізвестя”, „Правда”, „Красная Звезда” та інші, на перших сторінках величезними буквами повідомляли, що Україна вибрала повну самостійність.

4-го грудня з донькою Марусею ми вибрались до кабінету голови Прес-корпусу, п-на Войтовича, за перепустками на наради Верховної Ради України. Завдяки особистій знайомості з п. Войтовичем ми ці перепустки дістали поза чергою. Коли наступного дня зайшли ми до будинку Верховної Ради, зала

нарад була вже заповнена депутатами, навіть вестибюль був переповнений гістьми, а на балькони було можна ввійти лиш за спеціальними перепустками. Там переважно були представники чужих держав, заграничні кореспонденти. Там також була вмонтована телевізійна апаратура, що передавала хід подій в залі — на зовні.

Наради Верховної Ради відкрив (як ще її голова) Леонід Кравчук, а з балькону загомніла пісня „Боже великий, єдиний...”, яку учасники вислухали у стоячій поставі, одні з рукою на серці, інші — у свободній поставі.

Першим виступив голова виборчої комісії, який точно — по областям — інформував про висліди референдуму і виборів президента. По доповіді, яку виголосив О. Гончар, зачитано текст присяги президента, який затверджено, як також затверджено присягу українського воїна.

Згодом ведення нарадами перебрав І. Плющ. Він то dokonав запряження президента України. З лівою рукою на Акті Незалежності і правою — на серці, президент Леонід Кравчук зложив присягу служити інтересам незалежної України. За президентом, на вірність Україні присягу зложив міністер оборони.

В дальшому виступив Павличко. Він зачитав звернення до всіх держав світу про визнання української державности, а один із старшин Військової Академії звернувся з гарячим словом до воїнів, які служать на території України.

Дальше ведення нарад перебрав президент Л. Кравчук, який проголосив справу вибору голови Верховної Ради України, подавши кандидатуру Івана Плюща. В голосуванні, після вицофаняся двох інших кандидатів, поданих із залі. Плюща вибрано головою Верховної Ради і тим самим звільнено з цього становища президента Л. Кравчука.

По розгляді ще інших справ і затвердженню програми нарад на наступний день, славнем „Ще не вмерла Україна...” закінчено ці, великого історичного значення, наради.

Після нарад, в іншій залі, відбулась прес-конференція президента Кравчука, де зібралось багато своїх і заграничних журналістів та учасників щойно відбуutih нарад Верховної Ради.

Вхід Л. Кравчука присутні вітали оплесками. Президент почав прес-конференцію гумористично, але на питання, деколи й уципливі, відповідав спокійно і ельоквентно. Мою увагу привернуло питання журналіста, яке приблизно звучало так: Пане президенте! Що ви скажете на те, що ваша теперішня

програма майже нічим не різниться від програми Української Повстанської Армії?

Л. Кравчук не дав чіткої відповіді щодо програми, але досить виразно висловив признання і похвалу бійцям УПА, які стали до боротьби за незалежність України.

6-го грудня, по попередній розмові телефоном, мене відвідав голова Товариства „Лемківщина” в Тернополі п. Володимир Барна. По взаємному привітанню популярним „Слава Україні”, ми вели розмову зразу на тему референдуму і виборів президента, згодом перейшли на теми лемківські. Важливою точкою нашої дискусії було питання організаційного завершення лемківських організацій в Україні крайовою установою. До цього часу кожне відділення, то є: у Львові, Тернополі, Іванофранківську і в Києві, діє самостійно, як обласна установа. Така структура не дає змоги вийти на крайовий форум. Голова, В. Барна, заявив, що він поробить усі можливі заходи для завершення Товариства „Лемківщина” крайовою управою.

Дискутували ми також перебіг „Ватри '91”, загальний з'їзд Об'єднання лемків у Польщі, на яких побував мій співбесідник. Говорили про Федора Гоча і його нерозумну чи хитру, та все таки шкідливу діяльність.

Відносно протиукраїнського „Стоваришніа лемків”, оба ми зійшлись у тому, що воно є фінансоване чужими силами, щоб вести розбиття серед лемків. Ми також були згідні у поглядах, що найбільш шкідливою лемківським інтересам є діяльність проф. Павла Магочія.

Пан В. Барна, прощаючись просив передати привіт землякам за кордоном.

Ще цього дня вечером телефонував до мене заступник голови Товариства „Лемківщина” у Львові проф. Ілля Чулик. Він, м.ін., інформував, що до цього часу Т-во „Лемківщина” у Львові не має ніяких інформацій про поїздку проф. Івана Красовського до Канади.

Ранком 7-го грудня м.р., я покинув рідну землю подавшись літаком в поворотну дорогу до Нью Йорку.

У світлі наведених мною моментів з найновіших подій в Україні неоднократно думками перебігаю і мій особистий життєвий шлях. У несповна двадцять років вступив в ряди УПА і протягом кількох років боровся за Українську Самостійну Державу. Згодом — рейд Чехо-Словацчиною на Захід, поранення, арешт, слідство, суд і кагебівські тортури в концтаборах Сибіру, Печори, Воркути, Тайшету і Колими. Звільнення з ув'язнення по довгих роках, поворот до Польщі, та еміграція до США в 1960-ому році і понад тридцятирічна суспільно-громадська праця для добра українського народу.

З ласки Всевишнього я мав щастя побувати в Україні в минулому році двакратно — весною, а згодом осінню. Другим разом я мав нагоду бути живим свідком і учасником найсвітлішого моменту в історії нашого народу, коли 1-го грудня, по століттях неволі, терору, дискримінації, тортур, приниження національної гідності, на очах цілого світу УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ, у понад 90%, сказав »ТАК«



ТЕРНОПІЛЬЧАНИ НА ЛЕМКІВЩИНІ

Близько півтисячі громадян з Тернопільської області побували на „Ватрі '91". Серед великого загалу гостей на святі культури лемків тернопільчани вирізнялися не лише кількісно, але й своєю мистецькою програмою. На сцені ватрянного поля виступили самодіяльні фолкльорні колективи з Тернопільського, Буцацького і Монастирського районів. Так, народний ансамбль з села Підзамочок збагатив глядачів традиційними лемківськими народними забавами, піснями.

Як підкреслив голова Тернопільського обласного Товариства „Лемківщина" Володимир Барна, приїзд гостей з України до Ждині був можливий завдяки старанням голови Об'єднання Лемків у Польщі. За останній рік між ОЛ у Польщі і осередками Товариства „Лемківщина" в Тернополі та чотирьох районах області встановилися ділові контакти.

Після завершення „Ватри" частина туристів подорожуючи автобусами, відвідали батьківські села або місця, де вони існували до 1945-47 років. Одним із них, наприклад, є місце де розташовувалось село Регетів. Після „добровільного" переселення тут вперше мав нагоду побувати сімдесятишестирічний мешканець Тернополя Іван Вільха. Він впізнав пляц, на якому стояла хижа (від неї залишились розвалини льоху), подивився на стару грушу і опустившись на коліна — заплакав... На прощання взяв грудку дорогої землі.

Ось яка картина відбулася у Вапенному. Батько Мартина Пижа — Кузьма Пиж завідував у цьому селі читальнею. Від'їжджаючи з родиною до СРСР він забрав і бібліотеку. Невдовзі на новому місці надійшов від влади наказ знищити її. А печатка, як невід'ємний атрибут читальні у Вапенному, збереглась і таким чином перейшла „у спадок" синові. У присутності членів Товариства „Лемківщина" Мартин Пиж подарував печатку, яку привіз зі собою, для фонду майбутнього музею історії та культури Лемківщини в Тернополі.

Тернопільчани завітали і до Зиндранови, до Музею лемківської культури. Його керівник Федор Гоч провів екскурсію. Проваджаючи гостей, він, зокрема, сказав: „Я радий, що ви змогли приїхати на землю предків, на „Ватру"... Хоча я не вважаю, що проживаєте на чужині. Ви все ж таки на рідній землі,

на Україні. Бо колись давно і Лемківщина, і територія сучасної України належали до Київської Русі".



Павло Лопата

Горіли тризрубні церковці...

Військо, поліція з жандармами
Гонять людей у смерть і жах.
Б'ють жорстоко сильними ударами,
Везуть весь наряд на возах.

Втомлених, на порозбивані дороги,
Війною поторощені шляхи
Женуть і б'ють то в голову то в ноги
Куди? Защо? І за які гріхи?

З рідних сторін повиривали
Усе, що Бог дав, навіть хрести,
А що лишилось, підпалювали,
Без пощади, без ганьби і чести.

Церковні дзвіниці перевертались
Від кулі, вогню і гранат,
Щоб лемки туди вже не вертались
І жадних не святкували тут свят.

Горіли тризрубні церковці,
Затирались сліди тут життя,
Там, де дівчата колись і хлопці
Босі бігали, без взуття.

То цей був їхній рідний край,
Під солом'яними стріхами хати,
Немов у Бога — небесний рай,
Лем жити, радіти і співати.

Тепер ніхто не чує товп народній,
Коли збирався підчас утрень,
Бо в судний день, у день Господній
Попалив усі вівтарі огонь.

Та прийде весни життя ще день
І оживе лемківський люд.
Почуєм ще нових його пісень,
Про волю його і довгий труд.

ПРЯШІВЧАНИ У КОЛІ КИЇВЦІВ

Для Київського відділення товариства „Лемківщина” традиційними стають зустрічі з людьми, чия доля так чи інакше пов'язана з Лемківщиною. 16 січня 1992 року у його колі відбулася розмова з кандидатом мистецтвознавства, доктором філософії, завідувачим науковим дослідним відділом катедри української мови і літератури університету імені П. Й. Шафарика Миколою Мушинкою і доцентом, викладачем філософського факультету цього ж університету в місті Пряшеві (північно-східна Словаччина) Юрієм Бачею.

Матеріальна і духовна культура, мова, що належить до лемківської групи карпатських діалектів, дають підстави етнографам вважати Пряшівщину південною частиною Лемківщини. Це яскраво відчули київці, коли фолкльорист Микола Мушинка попросив дозволу, так як зустріч відбувалася на початку року, „ловінчувати” по-нашому: „Вінчую, вінчую на щестя, здоровля, на тот Новий рік. Жебисте тот Новий рік могли пережити, ліпшого ся дожити гоїнніше, спокійніше, урожайніше. Жебисте мали на полі уроди, дома приплоди, на статочку розмножиня, на діточках потішиня, од панів ласки, од людей приязн, од милого Бога пожегнаня. Жебисте мали тельо телічок як в лісі ялічок, а тельо бичків як в горі бучків, а тельо дівок як на решеті дірок. Слава Ісусу Христу!”.

Далі бесіда проходила в діловому руслі. Члени відділення довідалися про спільні історичні корені населення обох схилів найзахіднішого карпатського пасма. На Пряшівщині в селі Венеція було вперше записано (приблизно між 1551-1571 роками) найстаршу слов'янську і українську пісню про Штефанавоеводу — „Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?”. Лише про цю одну лемківську пісню написано понад сто наукових праць. Іван Франко присвятив їй три дослідження, а Олександр Потебня — 53-сторінкову роботу. З території Лемківщини походить найстарший збірник прислів'їв і приказок (кінець XVIII — початок XIX ст.). Значна частина пісень у чотиротомнику „Народні пісні Галицької Русі” Якова Головацького — лемківські.

На Лемківщині від XVII століття розвивалася писемна література, майже в кожному селі існувала школа. Музична її культура також досі мало досліджена, хоча матеріалів існує багато. Наприклад, етномузиколог Іриней Петрашевич, який проживає в Угорщині, зібрав на Пряшівщині двадцять церковних

Служб Божих XIX-XX століть з нотами.

Як зазначив Микола Мушинка, на такій маленькій території, як Пряшівщина, зібрано 470 балад. Якщо їх видати, то це буде найбільший слов'янський збірник балад.

Складним і неоднозначним було життя автохтонів цього регіону за останні 40 років. Це яскраво видно на прикладі біографій Миколи Мушинки і Юрія Бачі. Так, після окупації Чехо-Словаччини радянською армією у 1968 році, обидвох за „націоналістичну” діяльність позбавили права трудитися за фахом. Микола Мушинка заробляв на хліб у сільсько-господарському кооперативі свого рідного села Курів, а далі вчився на тримісячних курсах кочегарів, щоб отримати дозвіл працювати за цією спеціальністю. Юрій Бача зазнав трирічного ув'язнення, а після звільнення став водієм. У 1989 році, з перемогою „ніжної” революції, науковців реабілітовано державою.

Під час зустрічі було заторкнено проблеми сучасного громадського і культурного життя русинів-українців Пряшівщини. Торкаючись питання русинства, д-р Микола Мушинка зазначив, що в минулому про нього говорити не доводиться. Якщо будитель Духнович вважав себе русином, то підкреслював, що наші люди там, за горами, не чужі. Доцент Юрій Бача, який родом з села Кичківці (поблизу якого, через кордон, з польського боку знаходяться лемківські села Ждиня і Тиханя), навів факти русифікації навчального процесу на Пряшівщині у період 1945-1950 років. Наприклад, у школі біля дверей знаходилась таблиця з іменами учнів. Якщо котрийсь з них вжив діалектне слово, то напроти його прізвища ставили паличку. Такий учень був зобов'язаний заплатити штраф у геллерах. Або вигадувався свого роду знак ганьби, який учень носив за таку провину. Тоді в освіті на Пряшівщині панувала російська мова.

На зміцнення позицій русофільства у повоєнні роки позначилося й те, що з перемогою радянської армії над німецьким фашизмом СРСР користувався авторитетом не лише серед автохтонів Пряшівщини, але й серед чехів та словаків. Населення з гордістю зголушувалось до російської національності. Цьому сприяв факт, що жадна з його лемківських говірок не має у своєму словнику ні прикметника „російський”, ні прикметника „русинський”. Обидва їх замінює термін „руський” („руський”). У словацькій і чеській мовах слово “rusky” означає лише російсь-

кий. На питання „якої ти національності?“, кожен прясівський русин-українець відповідав: „руської“.

У 50-ти роках, як розповів Юрій Бача, відбулася на Прясівщині так звана „українізація“. Так звана, бо в шкільних підручниках, наприклад, не можна було сказати, що населення краю духовно пов'язане з Києвом і Львовом, що прясівські письменники — це частина української культури. „Якщо в чеському підручнику вживали слово „наша революція“, то в українському не дозволялось писати „чеська революція“ — зазначив доцент Юрій Бача.

На з'їзді Культурного Союзу Українських Трудящих (20 січня 1990 року) проявилися дві течії у ставленні до національного питання, зокрема до орієнтації автохтонів Прясівщини на українську літературну мову і культуру. Більшість делегатів стала на платформі, яка виходила з демократичних принципів: кожен має право вважати себе русином чи українцем, однак всі є членами однієї національності — „русини-українці“. Замість КСУТ створено Союз Русинів-Українців Чехо-Словаччини.

Частина делегатів не погодилась з рішенням з'їзду і створила „Ініціативну групу за відродження русинів“. Згодом було засновано товариство „Русинська оброда“.

Д-р Мушинка підкреслив, що позитивно ставиться до так званого народного русинізму, вважає його незаперечним компонентом у житті автохтонів цього карпатського регіону, і не підтримує русинізм політичний чи сепаратистичний, представники якого стверджують, що русини — це самостійна нація, яка не має нічого спільного з українською нацією. Микола Мушинка познайомив присутніх із своєю статтею „Політичний русинізм на практиці“, яка побачила світ як додаток до газети „Нове життя“ (ч. 47-48 за 1991 р.).

Зустріч пройшла досить жваво, у цікавій атмосфері. Прозвучало багато запитань. На закінчення її, на знак вдячності від Київського відділення товариства „Лемківщина“ гостям подарували книгу-меморіал „33. Голод“, яка нещодавно побачила світ у Києві.

М. Іванців

КОНТАКТИ „ЛЕМКІВЩИНИ“

У Тернополі перебував відомий громадський і культурний діяч із Сполучених Штатів Америки Джон Хомко. Народився він у селі Вислочок на Лемківщині 1918 року. У роки війни довелося пройти нелегкі випробування, бо насильно був відправлений на роботи до фашистської Німеччини. По війні — пересильні табори, де до нього прийшла звістка про насильницьку депортацію лемків із рідної прадідівської землі. Операція „Вісла“, яка виявилася каральною для рідних і кривних земляків, розвіяла всі надії на повернення до рідного краю. Кілька років провів Джон Хомко у пересильних таборах в Європі, аж поки не прийшло повідомлення від рідних, які перебували в США на заробітках, що вони зможуть його прийняти і допомогти за океаном.

Зразу після приїзду ввійшов до гурту лемків Америки, українських національних організацій, які далеко від рідної землі працювали на майбутнє України, зберігаючи її історичні та культурні цінності. Пам'ятного 1959 року Джон Хомко став фундатором Української централі, тобто великого українського центру культури.



Поет Володимир Барна — голова відділення Т-ва „Лемківщина“ в Тернополі (зліва) та Джон Хомко (Тернопіль, серпень 1991)

МОЄ РІДНЕ СЕЛО ОДРЕХОВА

Народився я в 1938 році на північних схилах лемківського Бескиду, в старовинному мальовничому українському селі Одрехова, яке розташоване в басейні течії Вислока — лівої притоки ріки Сяну.

Перша згадка про село, як кажуть історики, відноситься десь до 1419 року. Однак є підстави вважати, що село існувало вже раніше.

За адміністративним поділом XV-XVIII сторіч село Одрехова належало до Сяницької землі Руського воєводства і входило до маєтків Сяницького староства. Після переходу Галичини під владу Австрійської монархії управління державних маєтків продало село Одрехову шляхтичам Урбанським, у володінні яких село залишилось до аграрної реформи 1848 року.

У 1892 році в Одрехові було засновано першу на Лемківщині читальню „Просвіти”. Мій дід Микола Барна був великим знавцем книги.

В 1919-1939 рр., село, як і вся Галичина, перебувало під владою Польщі, а протягом наступних шести років було під гітлерівською Німеччиною.

Минуле села Одрехови досить насичене подіями, вартими спеціальних досліджень історії цього села. Таке дослідження збагатило б наші знання в історіографії аграрних відносин, оскільки с. Одрехова було типовим для Лемківського краю. Але на відміну від інших сіл, щодо Одрехови збереглися документи, яких

не маємо для деяких других. Це акти громадського управління. В історичному музеї у Львові збереглися фонди органів сільського громадського управління сіл південно-західної частини Руського воєводства. Але найціннішим є фонд села Одрехови, що включає справи об'єднані в актові книги та акти майнових угод, листи та інші документи за час з другої половини XVI до середини XIX сторіччя. В 1912 році ці матеріали було передано президією Сяницької повітової ради до Крайового архіву у Львові.

Деякі з актів с. Одрехови ще в 1902 році використав М. Грушевський у своїй праці „Два селянських контракти купна-продажу з початку XVI в.”.

Деякі історики та лінгвісти також використовували акти села Одрехови. Серед них Я. С. Мельничук зробив це в 1960 р., та І. М. Керницький в 1961-1964 рр. Нині плідно працює над цими матеріалами наш прославлений одрехівський композитор і диригент Іван Майчик, а також авторитетний і нами всіма любимий Іван Красовський — історик і етнограф.

По фаху я інженер, мені важче взятися за історичні дослідження свого села. А тому просив би істориків написати історію Одрехови.

Трагічно склалась наша доля в 1946 році. Майже всі мешканці-українці села Одрехови були виселені (депортовані) з рідних земель і перевезені товарними



У свої 70 з лишнім літ Джон Хомко є активним на різних акціях, що проводять українські організації в США, одночасно бере й сам активну участь у їх роботі. Про це, зокрема, розповів гість у Тернополі, зустрівшись із головою Тернопільського товариства „Лемківщина” поетом Володимиром Барною. Велику мову і про шляхи ширшої та глибшої співпраці лемків України і США в справі розбудови незалежної соборної української держави, збереження і примноження духовної культури усіх українських осідлостей, до яких би етнографічних груп вони не відносилися. Нині є велика потреба згуртування лемків в усіх країнах світу в єдину Світову Федерацію Лемків, яку очолює проф. Іван Гвозда у США. До речі, товариство „Лемківщина” ввійшло до її складу як колективний член.

Джон Хомко мав також розмову із головою виконкому Крайової Організації Руху Василем Турецьким. Вони обговорили ряд проблемних питань щодо ситуації національного відродження України, взаємо-

допомоги і взаємодії у часах нинішніх та майбутніх усіх організацій, які діють нині у США і до яких має безпосереднє відношення гість.

(Примітка Редакції).

Допис „Контакти Лемківщини” подано за органом Тернопільської обласної Ради народних депутатів „Відродження”, №.105 (114) від 24-го вересня 1991 р. Наш знаний діяч Джон Хомко переслав нам також коротеньку інформацію, в якій, м.ін., розказує про зустрічі з багатьма земляками, особливо молодшого покоління, які родились уже на Україні, але володіють лемківським діалектом краще за нього. Також йому дуже приємною була зустріч з головою Тернопільського відділення Товариства „Лемківщина” — поетом Володимиром Барною, який прийняв його у своїй хаті.

Це наш діяч, що дуже активний у суспільно-громадській роботі, в якій помагає йому дружина — розказує Дж. Хомко.

поїздами на територію Львівщини, Тернопільщини і Запоріжжя. На той час в селі Одрехова було 700 хат і проживало близько 2500 українців. Поляків і євреїв у селі було дуже мало.

Тоді мені було неповних 8 років, тому не все я розумів, що діється. Але добре пам'ятаю, що село було дуже перелякане діями карної експедиції, яка силою гнала українців на станцію. В сусідніх селах були масові вбивства, палили хати. На велике щастя в нашому селі таких трагічних випадків було мало, тому, що село повністю було українське, велике і дружнє. Мій батько разом з іншими ходив щоночі вартувати село від польських банд.

З часу нашого вигнання село Одрехова практично втратило своє існування. Всі нові хати, які були збудовані нашими селянами після війни, поляки

розібрали і перевезли ближче до міст. Одним словом — розікрали село. Я був у своєму селі в 1972 році, але ні хати, ні садка не збереглося.

Ось так, не по своїй волі ми втратили свій рідний край, все, що у кожного найдорожче. Туга за рідною хатою і досі не згасає.

Хто відповідь нам за таку тяжку шкоду? Хто мав право, не питаючи сотні тисяч нашого народу, робити таке самоправство? Думаю, що на ці запитання відповідь нам час.

Першого грудня ц.р. (1991 р. — Ред), Україна стала вільною. Вільними стали і ми лемки-українці. Так давайте звернемось до урядів України та Польщі з вимогою вернути нам рідні землі, наш квітучий рідний край!



Іван Шурин

ТРЕТЯ ЗУСТРІЧ З УКРАЇНОЮ

Наближаються останні хвилини польоту і літак приземлиться в аеропорті м. Львова. Стискається від хвилювання серце, а сльози радості переповнюють очі. Ще хвилинка і мої ноги ступатимуть по рідній землі.

Україна! Яка ж Ти мила, мої думки линуць до Тебе, мати — Україно, впродовж всього мого життя. Це буде вже третя моя зустріч з Тобою.

Вперше відвідав я Україну в 1978 році з туристичною групою по маршруту Київ-Тернопіль-Львів. Другий раз побував на Україні в 1984 р., разом з донькою Ганною. Мандруючи по містах і селах, зустрічаючись з ріднею і друзями — переливав свою любов до України в молоде серце своєї дитини, бо бажаю, щоб ніколи не гасла та любов а проростала дужче і дужче з покоління в покоління. Щоб наші діти пам'ятали, що заповів нам наш великий кобзар Тарас Шевченко: „Чиї сини? Яких батьків?...”

Відвідали Черкащину, с. Скотарево, де народилась моя дружина Кравченко Марія. Поїхали вклонитись могилі — величі українського поета, художника Т. Г. Шевченка в м. Каневі. Милувались сивим Дніпром і його зеленими кругами. Кожного разу серце твердило — Твоя Україна!, — хоча відчувалось щось чуже, занедбана мова, нерідна символіка, колючі погляди...

І ось 1990 рік — третя зустріч з Батьківщиною.

Може тому хвилювався тоді, бо Україна була на шляху відродження культури, на шляху перебудови. Так, справді, у Львові майоріли блакитно-жовті прапори, на сонці виблискував тризуб. Україно, Україно! Благослови Тебе Боже на оновлення, на відродження, на самостійність — думав я тоді.

У Львові живе найстарша рідна сестра Марія. Вона з дітьми і внуками прийшла зустріти мене. Зустрічали хлібом-сіллю, квітами, в національному вбранню.

Далі зустрічі з друзями, нові знайомства. Приймав участь у зборах первинного осередку товариства „Лемківщина” у Львові і став його членом. Був приємно здивований, що головою відділення Товариства обраний Орест Чабан, професор Львівського політехнічного інституту, мій односельчанин.

Ось який Ти став Орест..., а народились ми на Лемківщині в селі Долина. Познайомився з заступником голови — професором університету — Іплеу Чуликом. Довідався, що багато праці докладає і керує молодіжною секцією молодий художник Андрій Хомик.

Цього ж вечора зустрів я чимало своїх земляків, яких Сталінська хвиля порозкидала по світу, це: Я. Зубенко, Г. Федоренко, І. Терефенко, Л. Коляда, М. Шурин-Тріска і інші. Дивився на них і тішився, бо бачив односельчан в їх наполегливій праці на

збереження культури, самобутності, любови до Батьківщини-Лемківщини. Зуміли вони все це передати молодому поколінню і всі жили надією на відродження Самостійної Вільної України.

Зі Львова — як і в час двох попередніх поїздок — ми з сестрою поїхали на Лемківщину в рідне село Долина коло Сянока. Сестра хотіла знати де знаходиться могила нашого брата Славка, вістуну Української Повстанської Армії, під псевдом „Голуб”. Я знав де поховані воїни УПА, бо в 1961 році на СУМ-івській оселі в Елленвіл (США) я зустрівся з бувшим воїном УПА „Лайбідом”. Від нього я довідався про бій в Прибишівському лісі (на Лемківщині — Ред.), в якому він приймав участь. У цьому бою був очевидцем загибелі трьох воїнів УПА, а це: мого брата Славка — „Голуба”, вістуну „Чугайстра” і стрільця „Крука”. Названий бій відбувся 17-го травня 1946 року.

„Лайбіда” розповідав, що на похороні тамтих убитих стрільців була присутня сотня командира „Хріна”, якої воїни з військовими почестями провели в останню дорогу своїх побратимів по зброї. Поховано їх в селі Лукове Лиського повіту, ліворуч при вході перед церквою, а праворуч поховані 11 стрільців УПА (також із сотні „Хріна”), які загинули в кривавому бою коло села Хоцьень 24 серпня 1946 року. Це: ланковий „Русалка”, кулеметник „Лин”, санітар „Риболов”, стр. (стрілець — Ред.) „Карась”, стр. „Кропива”, стр. „Оса”, кулеметник „Шпак”, стр. „Скуса”, стр. „Комаха”, „Солинка” і „Тополя”.

В 1962 році я відвідав Лемківщину з сестрою Олею і тоді ще потаємно пішли на ці могили. В селі нам показали хату, в якій жив чоловік Ян Марціняк, який ко-



Іван Шурин зі сестрою і її дітьми та Яном Марціняком на місці поховання бійців УПА в с. Лукове (1991 р.)

пав яму для захоронення упавших вояків УПА, але на цей раз ми з ним не могли розмовляти. Щойно в 1990-ому році, коли люди почали себе вільними чути, при допомозі мого молодого приятеля Мар'яна Райтера зі Сянока, ми поїхали до села Лукове, розшукали очевидця Яна Марціняка і він підтвердив все те, що я знав від „Лайбіди”.

На місці захоронення ми побачили землю зарослу травою і дві невеликі заглибини, ліворуч і праворуч входу до церкви. Немає там березового хреста, немає пам'ятника. Це пляц біля церкви, яку згодом переробили на костюол, але місцеві люди зберігають пам'ять про наших героїв і час від часу палахкотять там свічки.

З села Лукове вибрались ми відвідати село Команчу, де оглянули стару і нову церкви, помолились.

Вернувши з мандрівки по Батьківщині до Рочестеру я вирішив вислати блакитно-жовті прапори на Україну. Виявилось, що було це дуже на часі, бо тоді на Україні бракувало потрібної матерії. Згодом я мав змогу оглядати фільм із проведеного Товариством „Лемківщина” у Львові фестивалю „Лемківська культура і штука”, де серед національних прапорів майоріли також переслані мною.

Фільм передав мені один із молодих організаторів фестивалю, син уродженців Лемківщини — знаменитий скульптор Василь Одрехівський.

Оглядаючи фільм здавалось мені, що лемківська пісня лунала на крилах моїх прапорів, неслась по Галичині до Лемківщини, до мого села Долини, до могучого гірського Сяну і Ослави, зливалась з шумом лемківських потічків, перекочувалась лемківськими ґрунками та пліла у вічність, обійнявшись з хвилею...

Впродовж свого життя я ніколи, ані на хвилину не забував Батьківщини, друзів, родини. Помагав їм чим міг. Задумую і надалі це робити, та ще знов зустрінись з Україною, але вже з вільною, самостійною Україною, хоча зруйнованою, економічно ще вбогою, екологічно знищеною Чорнобилем, великою хемією. Знищена земля, ліси, ріки, знищені люди...

Я закликаю всіх земляків відвідати Україну, замислитись і кожному внести свій вклад, свої знання, свої можливості для відродження нашої Батьківщини. Бо Україні потрібні передові компютерні технології, нові підприємства, прогресивні методи ведення економіки, а люди там працюючі. Тільки в таких умовах може відродитися Україна і я в це вірю.

Вірю у Вас — мої земляки!

РІЗЬБАР ЧИСТИХ СЕРДЕЦЬ

Оце ми мали привілей вітати культурну подію першорядного значення: ретроспективну виставку творчого доріжку Михайла Черешньовського. Не часто приходить ся відзначати досягнення мистця такого стажу, та ще й за його життя. У цьому випадку оказія подвійно святкова тому, що йдеться про людину, яка своєю працею заслужила не лише на увагу знавців і любителів мистецтва, але на вдячність усієї громади. Бо цей мистець-громадянин показав, що рідна йому і нам усім традиція, як естетична так і духовна, здібна не те, що вижити, але й розвиватися серед найбільш несприятливих обставин.

Якщо б довелося вирізнити одну прикмету як північну в характеристиці Черешньовського — мистця, то це без сумніву його виразне і витончене природне відчуття краси. Воно знаходить логічний вислів у стилі, що його паралель можна шукати в таких неоклясицистичних як Торвальдсен або, в меншій мірі, Канова. Тільки ж у Черешньовського лінія плавніша, моделювання значно субтельніше; це особливо пікантне для мистця, який сам подивляв монументалістів типу Мейоля чи Родена.

Подивляв, але не попав під їхній вплив, не приєднався до довгої фаланги наслідувачів. Урятувало його глибоке закорінення, як духовне так і стилістичне, у народному мистецтві. З його пребагатого джерела Черешньовський вибирав, на різних етапах свого шукання за особистим висловом, те, що йому підходило: нав'язуючи в ранніх творах („Шевченко: „Жниця“, „Архітект Е. Блакитний“) до експресивності й характерної фактурності фігурної дереворізьби; передаючи у визрілому своєму почерку („Мати Божа, сидяча із сплячим дитятком“, „Оксана“, пам'ятник Лесі Українці в Торонто) шляхетність форми та естетичну непорочність прикладної орнаментики. Тут до речі згадати, що праці маєстра Черешньовського у цій останній ділянці — маю на думці декоративну горорізьбу за гуцульськими мотивами, — доведені до завершеності, наприклад, у церкві св. Івана Хрестителя в Гантері, Н. Й., виходять далеко поза межі ужиткового мистецтва, так, що їх треба розглядати як художньо самобутні здобутки пластичної творчості.

Суверенно причаровує увагу ряд скульптур, на яких найповніше позначається і мистецька своєрідність і особистий світогляд автора: „Утеча до Єгипту“, „Мадонна на колінах“ (для мене — Лемківська Мадонна), „Ліда“ і незабутньо вражаючий

„Портрет дружини“. Універсальністю тематичних, глибокою інтимністю відчуття та бездоганністю виконання ці праці доторкнулися тієї позачасовості, яка відзначає лише найвищі досягнення людського духу. Наявна в них співзвучність із праобразами золоті доби Атен та італійського ренесансу. Відносно останнього цікаво відмітити, що лірична м'якість Черешньовського має багато більше спільного з ідеалізуючим малярством Леонарда чи Рафаеля, ніж зі значно твердшою і землезв'язаною скульптурою Донателля або Мікель-Анджеля.

Сюжети Черешньовського вміщуються у три основні категорії, споріднені поміж собою вагомістю психологічного змісту. Релігійна тематика чергується з творами національно-алегоричними („Косар“, потужний у своїй простоті „Приречений“), але переважають такі портрети, здебільшого жіночі. У них вражає незвичайне вміння схопити схожість та, що важливіше, заглибити душевну дійсність моделі, як правило наголошуючи людську достойність і основну шляхетність. Це ніде не проявляється сильніше, як у погруддях Шухевича-Чупринки, де автентичність особи не опирається на фізичному спостереженні: вона символічна, але через те не менше переконує.

Який багатий, розгалужений творчий шлях, що його унаочнює ця ретроспективна виставка! Не зважаючи на те, вириває постать мистця, який у кожному моменті знав, куди йому йти. Водночас — це постать людини, що в неї небувалий талант поєднаний з глибокою любов'ю до свого народу, до людини і людяності, і до самого мистецтва. І в цьому мабуть тайна успіху Михайла Черешньовського. Приходять на гадку слова Огюста Родена — „саме головне: зворушитись, любити, надіятися, тремтіти, жити. Будь найперше людиною, а тоді мистцем!“.

Жаль, що виставка не могла охопити всіх праць, відображених у каталозі. Все таки, з одним і другим, відвідувач має змогу познайомитися з широким діяпазоном технічних підходів, від гіпсу й бронзи до різних обробок дерева, та художніх напрямків — від потрясаючого експресіонізму раннього „Христа“, почерез „фотографічний“ реалізм „Матері“, до півабстракції „Модерної Мадонни“.

Кожний, хто неспішно оглянув цю виставку, не лише поширив свій круг, але й виніс рідку естетичну та емоційну насолоду. Признання належить Українському Музеєві, а зокрема кураторові Богданові Певному за його ініціативу та за опрацювання змістовного каталогу.

(Подано за „Свободою“, No.44, від 6 березня 1992 р. — Ред.).

ЗАВДАННЯ СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В ЖИТТІ БЕЗДЕРЖАВНОГО НАРОДУ

(Доповідь виголошена, 19-го жовтня 1991 р., на посвяченні прапора 1-го Відділу ООЛ в Нью Йорку — Ред.).

В житті якоїнебудь організації бувають події, які дають добру нагоду ближче приглянутись її праці з точки зору потреб народу, якому вона служить. На одну з таких подій в історії 1-го Відділу Організації Оборони Лемківщини в Нью Йорку зійшлися ми сьогодні, а саме на посвячення організаційного прапора.

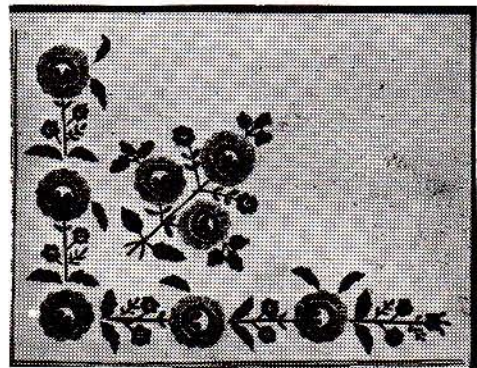
Історія нашого народу це у великій мірі історія боротьби за право на волю, за право жити свobodно на своїй рідній землі. На протязі століть на Україну нападали різні орди, нищили її, палили, грабували, людей забирали в полон, але відступали і після їхнього нападу можна було вести менш-більш нормальне життя. Вони не принесли нам такої руїни як наші найближчі сусіди Польща і Росія, які століттями вели супроти нас політику спертую на принципі „діли і пануй”. Одні і другі лізли на наші землі немов зараза і не відходили. Вони панюшились на нашій землі, лізли в нашу душу, принижували нашу людську і національну гідність і обертали нас у наймитів. Вони робили все можливе щоб нас обернути в безхребетну масу нездібну до ніякого спротиву, чи боротьби.

Не сповнились їхні мрії. Наш нарід не те, що не зник, а протівно — розвивався, викристалізував свою національну і політичну свідомість і кинув усім ворогам України виклик, що він хоче бути господарем на своїй власній землі і буде змагатись за Українську Державу аж до остаточної перемоги.

Наше національне самозбереження і ростиння ми завдячуємо передовсім українським церквам і різним суспільно-громадським організаціям. Наші церкви були не тільки місцем молитви, але також місцем де зроджувалась і закріплювалась наша духовність, сперта на традиціях східньо-слов'янського християнства. Наші організації були тими кузнями, в яких формувалась наша національна свідомість, патріотизм, посьвята й відвага. Вони були тим механізмом самозбереження, який допоміг нам перейти через століття і який держить нас і тут на еміграції.

В історії громадського життя є певні періоди, в яких формуються напрямні на майбутнє і тому їх треба бодай коротко згадати, щоб належно розуміти дальший хід подій. Розподіл Польщі і приділення Західньої України до Австро-Угорщини були переломним моментом для українського народу. Більш гуманна і демократична державна політика до національних меншостей та поява на українському національному горизонті таких велетнів духа як Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, Микола Михновський та інші причинились до бурхливого розвитку національного життя, яке в 1918 році завершилось відновленням Української Держави. Хоча вільна українська держава не вдержалась довго, візія вільної України записалась у серцях мільйонів — на все.

У боротьбі за своє визволення нарід стає непереможним. Саме тому український нарід, після втрати державного життя, кинувся ще з більшою наснагою



до праці, а самотнім його партнером у цьому змаганні за волю була і є українська еміграція. Масова українська еміграція до Америки починається в 70-ті роки 19-го століття і вона була переважно з Лемківщини як з Галицької так і Закарпатської. Обчислюють, що в роках 1870-1914 виїмгрувало приблизно пів мільйона людей, але лиш частина була записана як українці.

Причиною еміграції були економічні умовини життя і тому емігрував переважно найбідніший елемент. Чи можемо собі сьогодні уявити, що люди майже неграмотні, без одного слова знання чужої мови і звичаїв, без надії на те, що хтось їх зустрине, прийме до своєї хати і допоможе, чи добрим словом порадить, відважились їхати в незнане. Не легке було їхнє життя — неоднократно зрошене сльозами. Вони тужили за всім, що рідне і мріяли про час коли вернуть додому. І власне ці бідні емігранти, у великій більшості з Лемківщини, були першими будівничими українського церковного і громадського життя. Майже з кожного доляра, якого заробили, вони виділяли частинку на потреби церкви і громади як в краю так і на еміграції. Їм завдячуємо створення в 1894 році Українського Народного Союзу, а в 1910 році — Українського Робітничого Союзу.

В 30-тих роках ситуація в краю була така, що заіснувала конечна потреба створити організацію, яка присвячувала б свою увагу виключно Лемківщині.

Що саме діялось в 30-тих роках?

— Тридцять років це посиленний варварський наступ на український нарід на всіх просторах України.

— Це повний розгром українства в підсоветській Україні і штучний голод, який вирвав з нашого народу понад сім мільйонів жертв.

— Це румунізація Буковини, де знищено всі українські надбання, де навіть в церквах наказано проповідувати тільки румунською мовою.

— 30-ті роки це також посиленний наступ на українців під Польщею — це руїна українських православних церков, польонізація шкіл, дика пацифікація під час якої загопи польської поліції і війська нападали на українські села і міста, нищили все, що українське, били і арештували людей і відтак вели судові процеси і жорстоко карали.

— 30-ті роки це також посиленний наступ на Лемківщину, спрямований на те, щоб відтяти нас духово від українського народу.

Як Москва так і Варшава пустили в рух добре зорганізовану і сильно фінансовану машину гноблення, одурманювання і відчужування лемків. Цей наступ мав різні форми: в церковній ділянці розбито релігійну єдність через насаджування московського

православ'я і через відірвання 9-ти греко-католицьких деканатів від української Перемиської дієцезії і підпорядкування їх московській апостольській адміністрації.

В громадській ділянці — по цілій Лемківщині закладали москвофільські читальні „Качковського“, в яких пропагували ідею „одного неділимого російського народу“, який сягає від Камчатки по Карпати. Поруч москвофілів були і такі, що проповідували ідею якоїсь осібної „карпатської нації“. Знову польські псевдо-науковці, піддержувані польським урядом і кліром, доказували, що лемки то нащадки польських гуралів. Адміністративним способом розповсюджували по селах різні часописи, в яких оплюгавлювали все, що українське, ліквідуючи одночасно українську пресу і суворо караючи тих, які її розповсюджували.

До шкіл на Лемківщині не допускали українських вчителів тільки поляків, або москвофілів. Одним словом — вся державна польська політика на Лемківщині мала протиукраїнський характер.

Саме тому в 1932 році при товаристві „Просвіта“ у Львові повстала Лемківська Комісія, яка почала організувати акцію на оборону Лемківщини. Ця акція вимагала поважних фінансових засобів тому то конечним було притягнути до неї численну лемківську еміграцію. І, не лемківський сепаратизм і відсталість — як деякі твердять — а загальноукраїнський патріотизм подиктував потребу створити Організацію Оборони Лемківщини щоб почерез її працю зберегти лемків і Лемківщину для українського народу.

День 3-го жовтня 1933 року це пам'ятна дата в українсько-лемківському зорганізованому житті. В цей день на 13-ій вулиці під числом „13“ в Нью Йорку зібралась на нараду невелика група людей. Після широкого обговорення ситуації в краю вони вирішили заснувати Центральний Комітет Оборони Лемків, який в дальшому ході подій, після створення Організації Оборони Лемківщини, став її першим Відділом.

Як перше своє завдання Комітет поставив збірку фондів для Товариства „Просвіта“ у Львові на закуп „Мандрівної бібліотеки для Лемківщини“. Вже прихід з першої імпрези переслано до краю на ту ціль. В короткому часі наспіли листи подяки з різних частин Лемківщини і це давало членам Комітету велике задоволення і гордість з вислідів їх праці, яке охоплено в словах часто співаної тоді пісні:

Де зелені Карпати, де степи
Там Україна наша мати живе,
Там наше рідне слово гомонить,
Там рідними звуками наша пісня гуде.

В 1935 році від Товариства „Просвіта” у Львові приїжджає до Америки наш земляк професор економічних наук Михайло Дудра, щоб допомогти лемкам завершити свій організаційний процес. Спільно з Нью-Йоркським Комітетом вирішено створити Центральну Організацію Оборони Лемківщини. З тим наміром уповноважено проф. М. Дудру об'їхати лемківські громади і закладати відділи ООЛ. Проф. Дудра виказав себе знаменитим організатором — за десять місяців існувало вже 26 відділів, а в червні 1936 року у Філадельфії відбувся вже 1-ий Конгрес ООЛ.

На жаль, з вибухом Другої світової війни, з різних причин, ООЛ припинила свою діяльність аж до відновлення в 1957 році. Тому і бракувало її голосу тоді коли Лемківщина переживала свою „хрестну дорогу”.

ООЛ реалізує свою працю через відділи, між якими особливе місце займає 1-ий Відділ в Нью-Йорку.

Протягом існування Організації мінялись потреби краю і можливості їхньої реалізації. Під тим оглядом її працю треба поділити на два періоди:

— Від постановня Організації до вибуху Другої світової війни,

— Від відновлення в 1957 році по сьогодні.

В передвоєнному часі, завдяки фінансовій допомозі еміграції, на Лемківщині немов гриби по дощі виростили читальні „Просвіти”, народні доми, нові церкви, каплиці, придорожні хрести, організовано мандрівні бібліотеки, хори, драматичні гуртки і спортові товариства. З помітним вдовolenням можна глянути на вислід спільної праці краю і еміграції; — на Лемківщині зростала національна свідомість, соборницький спосіб думання і патріотизм. Прояв цього можна було вже чітко бачити в 1938 р., під час боротьби закарпатських українців — наша молодь з різних сторін прямувала туди щоб допомогти. Ще більше проявилось це під час дій УПА на Лемківщині. Тоді постала навіть особня лемківська сотня під командою славного командира „Хріна”, яка стала пострахом для ворогів.

В повоєнному часі ситуація в краю була катастрофічна. У висліді жорстокого примусового виселення і варварського нищення наших вікових надбань зникли українські села і міста, замовкли дзвони в українських церквах, затихла наша мова і пісня, а люди розкинені по цілій Польщі жили в атмосфері насміху і страху. Навіть назву Лемківщини змінили на „Бєсчади”. Не можна було записати себе українцем, бо Польща проголосила себе країною однаціональною. Здавалось — в Польщі покінчили

з українцями раз на все. Вони однак забули, що наші люди повезли з собою на вигнання не тільки свій біль і своє горе, але також і любов до рідного, силу духа, завзяття, патріотизм і надію на краще завтра.

Коли припинились трохи репресії, українці в Польщі переборюють неймовірні перешкоди, починаючи все від зера відбудовують своє життя, деякі навіть після довгих старань повертають на рідну землю, де польські нові осадники дивляться на них з погордою і ненавистю, не дозволяють навіть вступити на батьківський поріг. На цей час припадає відновлення ООЛ в Америці, як реакція на потребу негайної допомоги для краю. В цьому велика заслуга нових емігрантів, а передовсім адвоката з Лемківщини Юліяна Налісника, ред. Юліяна Тарновича, Юрія Ковальчика та інших.

В перших початках ішла передовсім матеріальна допомога найбільш потребуючим. Висилано гроші, пакунки з одягом, харчами й медикаментами для бідних, сиріт, хворих, для родин ув'язнених і тих, які повертали у рідні сторони. Дальше відкрилась можливість допомоги церквам, школам, мистецьким одиницям, священикам, діячам культури та студентам.

Перший відділ ООЛ в Нью-Йорку, в повоєнному часі на допомогу видав около 45 тисяч доларів. Під сучасну пору Відділ переводить збірку на будову української греко-католицької церкви в Мокрому. Велику увагу присвячено також видавничій діяльності щоб удокументувати трагедію Лемківщини, її культурні надбання та її стримління до єдності з Україною. Хоча до сповнення цих завдань покликано до життя Фундацію Дослідження Лемківщини, відділи ООЛ розуміють велич праці то ж помагають в цій ділянці.

Заходами 1-го Відділу в Нью-Йорку вийшла двотомова книга „Лемківщина”, якої кошт видання виносить близько 40 тисяч доларів. Книгу видало Наукове Товариство ім. Шевченка. В найближчому часі Фундація Дослідження Лемківщини і 1-ий Відділ в Нью-Йорку перевидадуть в Америці і Україні повість Марії Остромири „Лемківщина в огні”. Відділ покриє половину пов'язаних з тим видатків.

З видавничою діяльністю пов'язана також праця кольпортажу — продаж, пакування і висилка книжок, а це не легка праця. 1-ий Відділ веде її з успіхом вже довгі роки. Приходилось також проробити чимало праці серед загальноукраїнської громади, яка довго не цікавилась і не розуміла не тільки лемківської проблеми, але також загальної сучасної проблеми українців у Польщі. Доброю нагодою до

наголошення цієї проблеми були академії для відзначення річниць примусового виселення. Виголошені доповіді, летючки, дописи в пресі привернули увагу загалу української громади до потреб українців у Польщі.

Відділ також присвячував багато зусиль для згуртування в Організації якнайбільше наших земляків і через громадську працю в українському напрямі охоронити їх від впливів поляків, русофілів і карпаторосів. Члени 1-го Відділу сповнювали також важні функції в центральних лемківських установах — в Світовій Федерації Лемків, Фундації Дослідження Лемківщини і Крайовій Управі ООЛ, як рівнож в різних загальноукраїнських установах.

В післявоєнному часі Відділ очолювали, по кілька каденцій, такі особи (в алфавітному порядку):

Дмитро Барна, Стефан Барна, Петро Гарайда, Антін Євин, Михайло Кавчак, Іван Олексів, Василь Скомський і тепер діючий голова Теодор Малиняк.

З приємністю ділимося доброю новиною, що в останніх роках постало Товариство „Лемківщина” в Україні і має свої відділи в багатьох містах більшого скупчення наших людей — у Києві, Львові, Тернополі та інших. Деякі відділи нараховують понад 1000 членів. Зустрічі і дискусії з ними під час поїздки в Україну утверджують мене в переконанні, що вони вмело поєднують працю в регіональних і загальнонаціональних організаціях. Їхні масові поїздки на лем-

ківську „Ватру” є подиктовані не тільки регіональним сантимоном, але передовсім свідомим наміром створити сильну високоякісну українську присутність, а тим самим применшити впливи тих, які ведуть там протиукраїнську роботу. Пам'ятаймо, що акції на дальше розбиття українського народу ще більше прибрали на силі тепер коли Україна рішуче вступила на шлях усамостійнення. Ми бачимо сильні спроби поділити українців на сході України, на півдні, на Закарпатті і на Лемківщині, щоб лиш не допустити до побудови вільної української держави.

Посвячення організаційного прапора Відділу, в якому є сполучена регіональна і національна символіка, є прилюдною маніфестацією, що ми є частина одної великої цілості — одного українського народу і ми сіємо між нашими земляками, де б вони були, зерно української правди з повним розумінням, що нарід не є щось абстрактне — нарід це кожний з нас. Які є ми, такий є нарід.

Нехай останні події в Україні, а особливо день 24-го серпня 1991 року, день проголошення України Самостійною Державою, буде тим щасливим моментом, який скоро завершиться побудовою справді вільної, від нікого незалежної Української Держави. А ми будемо мріяти і вірити, що колись прийде цей день коли і Лемківщина увійде в склад Української Держави.

Василь Майкович

ВСІ РАЗОМ У СПІЛЬНИХ РЯДАХ

Вірш В. Майковича „Всі разом...”, друкувався в „Лемківських Вістях” ч.12, за грудень 1966 р. З огляду на його актуальність дозволяємо собі повторити друк в нашому журналі (Ред.).

Всі разом браття, сестри,
Берімся до праці!
Докажім усім людям,
Що ми не ледачі.

Часу, труду не жаліймо,
Вільну кожну хвилину,
Усі разом стіймо
В кожду нашу днину.

Горді будьмо, що ми Лемки
Українського роду,
Всі до праці, як один
За нашу свободу.

Всі разом, як будемо
Спільно працювати,
То нас будуть люди
В світі шанувати.

Всіх разом браття, сестри,
Нехай нас єднає
Спільна України доля
І Лемківщини неволя.

Будьмо пильні, обережні,
Будьмо собі щирі,
Не дамося роз'єднати
Нікому вже нині.

Всі разом, як ті діти
Одної родини,
Славної землі України,
Княжої Лемківщини.

Не дивімся, ось на того,
Що нас розбиває;
Станьмо в ряди ООЛ,
Що нас всіх єднає.

ЦВИНТАР №.6 У КРАМПНІ

Довідався я про пам'ятник поляглим під час Першої світової війни, у селі Крампна, від діда Івана з роду Цімко. Це були спогади з його далеких років.

У групі військовополонених, які працювали над спорудженням цього пам'ятника-цвинтаря був якийсь італієць. Він любив бавити семирічного хлопця (батько діда загинув у шахті 1908 р., в США), ще й до ста по-італійськи навчив рахувати.

Дідо Іван не згадував переживань, пов'язаних з діями австро-угорської і російської армій. Про них краще пам'ятає його рідна (по мамі) сестра Марія. Її хижка стоїть у центрі Крампни, саме під горою Вокот, на якій знаходиться той цвинтар. На моє прохання вона вказала де „йшли на багнети". Це було в районі того ж Вокота і гори Дів. Неважко уявити який тоді лунав крик... Стара тета Марія пригадала про свист куль, коли сиділи разом з братом на возі, а кінь не міг рушити вперед по льоду річки Вислока, про те, як утікали з матір'ю до села Граб, де їх знову застав фронт. Вона — чи не єдиний у Крампні свідок війни 1914 року на Лемківщині.

Ми розмовляли 28 липня 1991 року, у неділю, коли в селі тривали урочистості з нагоди відновлення військового цвинтаря, який значиться в архівних документах під номером шостим.

Після відступу у травні 1915 року російських військ з лінії Тухув-Ценжковіце-Лужна-Горлиці-Конечна спочатку до ріки Сян, а згодом далі на схід, на полях битв залишилися тисячі нашвидко похова-

них і не похованих трупів. У Кракові розгорнув діяльність відділ військових поховань — *Kriegsgraberabteilung des k. und k. Militaercommandos Krakau*. Починаючи з літа 1915 і до осені 1918 року його старанням було збудовано 365 цвинтарів. Багато з них, у тому числі і на Лемківщині, становлять мистецьку цінність. Полонені царської армії ексгумували і перенесли на місця вічного спочинку загалом 60.829 людських останків. А полонені з південного фронту — італійці — працювали як каменярі або різьбарі. Для успішної організації справи *Kriegsgraberabteilung* поділив терен західної Галичини (вважався у даному випадку по Вислік) на 10 цвинтарних округ. На чолі кожного з них був поставлений майстер — художник, архітект, або різьбар. Свій порядковий номер отримав і крампнянський цвинтар.

Після 75 років від дня закладення він знову став у центрі уваги громадськості. У своїй історії Крампна ніколи не бачила стільки гостей. Лише з Австрії прибуло понад триста громадян: оркестра, члени товариства приятелів 27 піхотного полку, кадрові військові, туристи, працівники преси і телебачення.

Пролунали слова подяки всім, хто долучився до відновлення пам'ятника. Були це вчителі, учні, мешканці села, фахівці та солдати 54 штірійського полку з Австрії. Фінансову допомогу надали державний консерватор з міста Коросна та уряд гміни Крампна. Парафія підтримала цю справу морально.

Марія Остромира

ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ

(продовження)

Нарешті сповнились мрії

Був кінець червня. Увечері, хлопці, як звичайно, слухали розповіді чот. Островерха, а Таня пильно записувала. Вечір був теплий-зоряний. Повітря пересичене було духм'яним запахом молодої зелені. Ліс шумів своєю відвічною пісню... Про що саме шумів ліс у цей чарівний літній вечір? Кожний з тих юних хлопців, що сиділи довкола ватри, по-своєму розумів оцю таємну лісову пісню.

Островерх замовк. Чи теж заворожений був чаром того духм'яного вечора, чи, може, якась інша була цьому причина. Таня перестала стукасти на писальній машинці і теж потонула у своїх думках.

— Ви скінчили вже писати, друже Тетяно? — несподівано запитав командир.

— Так, друже командире, на сьогодні закінчила, а завтра писатиму далі.

— На жаль, завтра не зможете продовжувати своїх записок, бо чот. Островерха не буде вже між нами.

Голова комітету відбудови військового цвинтаря д-р Гервіг Бранштеттер підкреслив, що люди на цьому місці виконують обов'язок перед загиблими в усіх війнах і повинні турбуватися збереженням миру на світі.

Мгр. інж. Єжи Олесяк, виступаючи від імені влади воєводства Коросна, назвав подію у Крампні символом і новим щаблем співпраці між Австрією і Польщею. Присутні почули промовців від парламенту Австрії, Австрійського червоного хреста, який опікується могилами поляглих у війнах, від товариства ім. Пілсудського.

Поряд з кам'яною огорожею пам'ятника-цвинтаря було встановлено шість прапорів, серед яких — царської Росії (після спроби перевороту 19-21 серпня 1991 р., у Москві, став державним прапором Російської Федерації — ВГ) та Радянського Союзу. Від дипломатичного корпусу виступив посол Австрії у Варшаві д-р Гергард Вагнер.

Відбулося також спільне римо-католицьке богослужіння. Пам'ятник освятили вдруге. Правомірно було б очікувати активнішу позицію у цьому українських православних і греко-католицьких священників у Польщі. (За даними одного з дослідників, серед військового складу російської і австро-угорської армій українці становили відповідно 25 і 8 відсотків). А загалом, що ж засвідчило про Лемківщину у рамках цього свята?

Заслуговує доброго слова представник гміни Крампна Теодор Павелчак. Він не забув назвати

серед поляглих і українців, а зокрема автохтонів Низьких Бескидів, які „воювали і вмирали” за Австро-Угорщину.

У таких могилах на Лемківщині лежать уродженці великої України. Сотні тисяч їх були змушені одягнути уніформи солдатів царської армії і вбивати своїх же єдинокровних братів з Галичини, Буковини, Закарпаття, Лемківщини. Тому, на мою думку, виступ представника Львова, або голови Об'єднання Лемків, який проживає у цій місцевості, був би цілком слушним, збагатив би палітру урочистості. Адже мудрі речі прозвучали 28 липня біля пам'ятника: про нову Європу, правдиву дружбу між народами, про досвід для майбутніх поколінь.

Належить подякувати організаторам імпрези у Крампні за можливість виступити ансамблям „Лемковина” і „Ослав'яни”. Керівник „Ослав'ян”, Євген Могила, у розмові зі мною висловив велике задоволення з цього приводу. Він, зокрема, відзначив, що колектив, до якого належить молодь з Мокрого та інших навколишніх сіл, виступив з двадцятихвилинною українською програмою (танці; „Привітальний”, „Веснянка”, „Червона калина” та пісні). Мистців надзвичайно тепло сприйняли австрійці, подарували ансамблеві сувенір.

Що, в порівнанні з австрійцями, відчували декілька крампнян-лемків, коли оглядали концерт „Лемковини” і „Ослав'ян” на подвір'ї місцевої школи? Не знаю... Дай Боже, щоб вони ніколи не відчували себе гостями на рідній землі.

— Не буде? — здивувалась Таня.

Командир не відповів на це питання Тані, тільки звернувся до Островерха:

— Друже чотовий! Мені треба сказати тобі декілька слів.

Островерх, наче наелектризований, зірвався з місця, і виструнчившись, став перед командиром. А за хвилину обидва вони заходили по поляні.

— Друже чотовий! Зайшла потреба негайно виконати кілька засідок на большевиків. Ну, і крім того знищити бандитське гніздо в Ісаях. Треба комусь перебрати командування над 513 підвідділом і виконати це все. Думаю, що ніхто краще від тебе не виконає цього завдання. Тому то й віддаю тобі команду і бажаю успіху. Ну, що ж, вдоволений ти, Олексю?

— Наказ, друже командире! — відповів, ставши на струнко, Островерх. — Ви ще й

питаєте, чи вдоволений я?! Та ж я мало зі шкіри не вискочу з великої радості! Це, може, Чічана вам сказала, що я хочу йти на війну? — запитав потихо.

— І вона згадувала мені про це, ну й сам я добре знаю, що в тобі сидить. Хіба ж не рвешся до бою, наче на весілля?

— Але, що ви, друже командире, такий здогадливий! Що так добре вмієте відчитувати мої думки!

— Щодо твоїх думок, Олексю, то їх не так уже важко відчитати. За тих кілька років наших спільних воєнних переправ, пізнали ми добре один одного. Тож не тільки я навчився відчитувати твої думки, але негірше відчитуєш і ти мої. Чи ж не так?

— Правду кажете, друже командире. Але так несподівано це все прийшло, що мені аж дивно. Та невже вище командування примінить



Посвячення пам'ятника-цвинтаря в с. Крапна в липні 1991 року.

тепер нашу, лемківську тактику, тобто, будемо іррати ворога, скількм влізе?

— Тільки поволі, Олексю! Не роби собі надто великих надій, щоб опісля не розчаруватись. Та, покищо, оце завдання, що тобі доручено — задовольти бодай на короткий час твою вояцьку амбіцію. А потім уже побачимо, як буде.

— Наказ, друже командире!

— Отож, слухай: найкраще вирушити тобі завтра увечорі. Матимеш цілий день, щоб приготувитись до дороги.

— Та немає чого такого і приготувляти. Спекти кілька бараболяних пляцків на дорогу, вичистити „пападьошку”, взяти „харч” для неї, а тоді: „Встав, підперезався, та й зовсім зібрався”.

— Ну, то добраніч, Олексю!

— Добраніч, друже командире!
Островерх наблизився до Тані.

— Нарешті сповнились мої мрії, друже Чічано! — сказав радісно.

— Як це ви мене називаєте? насупилась Таня.

— Пробачте, друже Тетяно. Це я з великої радости забувся. Хочу сказати вам, що завтра вже йду на війну. Командир висилає, бо знає, що в мені сидить, та що мені війна пахне.

— А ви дуже раді цьому, друже чотовий?

— Чем би не?! Ото будемо прати большевиків! І за Лемківщину, і за Хрищату, і за Майданські ліси відплатимось. Такий я дуже схвильований сьогодні, що ледве, чи засну цієї ночі. Ну, але наш „старий” несподіванку зробив мені сьогодні!! Якби це не командир, а хтось інший, то біг-ме був би я розцілував його за це. Але як командира цілувати?!

— Хто знає, чи й не був би радий цьому — він же любить вас, наче рідного брата, — сумно



Село Крамна (1991 р.)

посміхнувшись, сказала Таня.

— О, ви смієтесь з мене, друже Тетяно! Перестану говорити, бо дурниці лепечу. Мабуть, від радості голова закрутилась.

— Ні, не сміюсь, друже чотовий, а радію разом з вами, що нарешті сповнились ваші мрії. Хоч одночасно приходить на гадку, що сумно тут без вас буде.

— Та, щоправда, то й мені буде сумно без вас і командира та й усіх друзів. Але у цьому воєнному завзятті, не прийшло мені це на думку. Але ви, друже Чічано... Тетяно, надто вже добрі! Ніколи ще не стрічав я такої людини, як ви — і такої доброї, і такої гарної... Кожним турбуєть-

ся, кожному раді б сказати якесь привітне, добре слово.

— А це що знову за похвали такі виголошуєте в мою честь?! Адже це з вашим воєнним запалом не має нічого спільного. Та й забуваєтесь чомусь дуже. Якимсь чудернацьким — не моїм іменем називаєте мене.

— Як же не вашим? Я ж завжди так називаю вас у своїх думках. Хіба вже цього не забороните мені! Навіть "під сонцем сталінської конституції" є ще свобода думки. А що я сьогодні забувся і голосно висловив мою думку то — гадаю — не будете гніватись і зможете вибачити мені. Тим, які йдуть на війну, багато дечого вибачається...



Вш. Читачам — до уваги!

На стор. 22 і 23 цього ж числа журналу Вш. Читачі здіблють короткі звітлення (І. Красовського та І. Оленича) про побут проф. І. Красовського в Канаді. Зараз же на стор. 25 — контрверсійне письмо голови ФДЛ Мирона Миця до І. Красовського в справі заснування Фондації Дослідження Лемківщини у Львові.

Інформації звітлень, особливо щодо видав-

ничої діяльності, не покриваються з дальшими заходами проф. І. Красовського, який новоствореній установі у Львові надав назву існуючої на терені США Фондації Дослідження Лемківщини.

Маємо надію, що це лиш друкарська неточність і витворені непорозуміння будуть наладані в користь загальної справи. (Ред.).

МОЯ ЗУСТРІЧ З КАНАДОЮ

Обширний інформативний допис проф. І. Красовського, про відвідини Канади, вже друкувався на сторінках тижневика „Наше слово” в Польщі. З уваги на вагомість деяких питань дозволяємо собі навести кілька думок Шановного автора — Ред.

... В результаті (згаданих) розмов з лемківським активом Канади і США можна би зробити такий підсумок:

Від певного часу формується ідея перенести Світову Федерацію Лемків із США на Лемківщину (Польща), що сприяло би об'єднанню лемків на Лемківщині, сприяло би створенню умов для співпраці всіх лемків. Але теперішня ситуація не дозволяє найближчим часом перенести до Польщі осередок СФЛ. Була думка про тимчасове перенесення осередку СФЛ до Львова, створення тут наукового центру для вивчення історії і культури лемків (у Львові зберігаються архіви по Лемківщині, проживає великий загін інтелігенції), перенесення до Львова редакції „Анналів Лемківщини”, а можливо й журналу „Лемківщина”.

Зрозуміло, що питання це дуже важливе і складне, а тому ми не змогли прийняти остаточного рішення. Потрібні консультації з правлінням Товариства „Лемківщина” і активом лемків в Україні. При глибокій аналізі можливостей і позитивному трактуванні такої ідеї, здійснення її треба би почати негайно.

Свято (1000-ліття приєднання західних Карпат до Русі — Ред.) потрібно би провести в кінці травня чи на початку червня 1992 року за такою програмою:

1-ий день: наукова конференція істориків присвячена 1000-літтю..., (шість доповідей, дискусія);

2-ий день: Світовий конгрес лемків, у Шевченківському гаю (звіт, вибори голови і правління, оголошення резолюцій, відозви до лемків, ухвали), концерт лемківських хорів;

3-ій день: посвячення лемківської церкви і перше Богослуження, відкриття музею „Історія і культура лемків”.

При неможливості здійснення такої обширної програми виникне потреба Комітетові будівництва церкви і музею разом з адміністрацією Музею народної архітектури та побуту провести свято в скороченому (один день) варіанті:

До обіду — посвячення церкви, Богослуження, відкриття музею, після обіду — доповідь присвячена 1000-літтю приєднання західних Карпат до Київської

Русі, концерт. У цьому випадку здійснення ідеї про Світовий конгрес лемків, перенесення на Лемківщину СФЛ, як також вирішення питання про місце видавництва „Анналів Лемківщини” і журналу „Лемківщина” буде перенесене на 1993 рік.

25-го вересня, за попереднім узгодженням, провели трьохгодинну зустріч з проф. Павлом Магочим — ідейним творцем нового „карпатського” народу, головною складовою частиною якого мали б стати українські лемки. Розмова носила характер спокійної дискусії у питанні особистих відносин, була спробою аналізу наших поглядів на т.зв. „русинську проблему”, оцінкою можливих шляхів розвитку культури мешканців Карпат, знаходження шляхів для збереження їм політичної і культурної єдності.

Мої аргументи зводилися до того, що українське населення Карпат вже досить натерпілося від різних експериментів, як з боку сусідніх народів, так і власних ідейних керівників. Культуру невеликої групи можна успішно розвивати лише з культурою всього народу. Русини Карпат не є якимсь окремим народом, а належать до українського народу. Ця справжність не підлягає дискусії, бо історія давно визначила їх місце в суспільстві. Давніше всі українці називали себе „русинами”. Поширення новішої народної (національної) назви до певної міри загальмувалося на західних землях колишньої Русі. Саме в єдності з русинами Східньої Галичини і України бачили перспективу культурного розвитку карпатських русинів О. Духнович, О. Павлович, В. Хиляк та інші народні „будителі”.

П. Магочий признав приналежність давніх русинів Карпат до Київської Русі і єдність всього народу, єдність культури всіх русинів. Але, вважає він, протягом століть, відколи русини Карпат були відірвані від Русі, вони створили так багато відмінностей у культурі, побуті, що мають право трактувати себе як окремий народ. Мовляв, насильна українізація на Словаччині завершилася безуспішно. Розвивається русинська свідомість у Польщі та на Закарпатті. Далі зазначив мій співбесідник, що русини можуть розвивати свою самобутність в умовах різних держав, в ситуації, яка існує, а історія надалі визначить їх місце. Русини, на думку П. Магочого, не хочуть приймати нову національну назву.

Ми усвідомили, що дотримуємось протилежних точок зору, але це не повинно у майбутньому

НЕБУДЕННІ ЗУСТРІЧІ

Від 15 серпня до 15 вересня 1991 року в Торонті перебував визначний лемківський діяч, науковець, проф. Іван Красовський зі Львова. В часі його перебування відбулись різні зустрічі з активом Крайової управи Об'єднання Лемків Канади, з редактором журналу „Лемківщина” Іваном Ликом, головою СФЛ проф. Іваном Гвоздою, з головою НТШ проф. Богданом Стебельським та з українською громадою, як прим.: виступ на Конгресі Українців Католиків, в пансіонаті ім. Івана Франка, в Суспільній Службі Українців Канади.

Зустрічі з українською громадою організувала Крайова управа Об'єднання Лемків Канади. На зустрічі, веденій головою КУ ОЛК інж. М. Маслеєм, яка відбулась в пластовій домівці при вул. Блюр, при численній участі української громади, проф. І. Красовський виголосив глибоко змістовну доповідь про Лемківщину — хто ми лемки, насильне виселення й акція „Вісла”, розселення в північній Польщі і в Україні. Також говорив про свою участь у різних наукових конференціях з доповідями і спростованнями неправдивих тверджень інших науковців про походження лемків. Розказував також про досягнення Товариства „Лемківщина” у Львові, хор „Лемківщина”, музей, та про церкву в Шевченківському гаю у Львові.

Після доповіді були запити, на які доповідач дав вичерпні відповіді. По закінченні відповіді виступив автор цього допису з признанням Шановному до-

породжувати умов для будь-яких особистих образ. Я висловив думку, що слід врахувати той факт, що в Україні, крім гуцулів і бойків, які рахують себе українцями, проживає чи не половина всіх лемків (переселенці з Польщі і автохтони Закарпатської області), які теж не сумніваються у приналежності до українського народу. Велика кількість русинів у Польщі та Словаччині теж відносить себе до українців. На еміграції найбільш численні організації русинів Карпат (наприклад, ОЛК, ООЛ і ін.) є українського спрямування. Спроби відірвати від рідного народу частини русинів історія нам не пробачить.

Ми погодилися, що належить шукати шляхи не для роздору, а для забезпечення єдності русинів. Але дали зрозуміти, що підемо до цієї мети різними стежками...

повідачеві за глибокозмістовну доповідь.

Беручи до уваги економічну ситуацію незалежної України і потребу загальної допомоги я висловив думку, що нам треба помагати нашим братам, зокрема лемкам зорганізованим в лемківських товариствах в Україні. Конечно треба щоб у Львові існувало наше видавництво. Виходячи з тої точки зору я поставив конкретну пропозицію, щоб ми усі стали уділовцями видавничої спілки у Львові. Таку спілку можуть створити уділовці. Уділ лиш 25 доларів — для нас це сума невелика. За нашим прикладом можуть піти і наші брати в Америці.

В порозумінні з головою КУ ОЛК п. М. Маслеєм я виготовив листи, на яких можна вписувати ім'я і прізвище, телефон, адресу і суму уділу. Голову видавничої спілки маємо в особі шановного проф. Івана Красовського. Він до себе добере ще двоє людей у Львові, а ми тут з-поміж уділовців виберемо трьох членів і таким чином будемо спільно працювати. Там можна багато зробити, а звідси треба лиш допомагати. Цю пропозицію підтримав голова КУ ОЛК, М. Маслей, який сказав, що тільки спільним ділом можемо допомогти.

По закінченні зустрічі присутні підходили до стола і заповнювали листу своїми персональними даними. Їх зібралось 24, на суму 600 дол.

Слідуючого дня ми з проф. Красовським відвідали деякі українські установи, а також нашого шановного мецената, уродженця Лемківщини, мґра Володимира Кліша, який з увагою вислухав мене і став членом видавничої спілки, склавши суму 500 доларів, рівновартну 20-ти уділам.

Перед виїздом нашого шановного гостя відбулась зустріч в гостинній хаті панства Маслеїв із головою СФЛ проф. Іваном Гвоздою, де говорилось про різні важливі питання, м.ін., про купно будинку, де могло б приміститись видавництво та інші потрібні приміщення для Товариства „Лемківщина”.

Представники уділовців в Торонті пп. Максим Маслей, Іван Терефенко і Іван Оленич закликають усіх людей доброї волі підтримати видавництво у Львові, стаючи членами видавничої спілки в Канаді.

На кінець я передав голові Видавничої Спілки проф. Іванові Красовському зібрану суму уділів і копію листи для оформлення у Львові всіх потрібних документів. Шановний гість подякував за довір'я і за доручення йому так важливої справи.

Допоможімо газеті!

Виходячи з наявної скрутної фінансової ситуації, в якій опинилося «Наше слово», і стаючи перед загрозою припинення появи єдиного повновимірного українського прес-видання у Польщі, водночас користуючись порадою численних читачів, редакція відкрила

пресовий фонд «Нашого слова»,

на який всі люди доброї волі можуть вплачувати пожертви для фінансової підтримки тижневика.

Усі, кому не чужа доля «Нашого слова», можуть слати грошові пожертви безпосередньо на адресу редакції:

Redakcja «Nasze Słowo»
(Pres-fond)
ul. Nowogrodzka 15
00-511 Warszawa

або на банківський рахунок:

Związek Ukraińców w Polsce
(«Nasze Słowo» – Pres-fond)
Bank Gdański
IV Oddział Warszawa
300009-5467-132

Віriamo, що спільними силами запевнимо постійний вихід газети.

ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ

Об'єднання Українців у Польщі
Головне Управління
Юрій Рейт – Голова

Вельмишановний П-не Голово!

У відгук на звернення в «НС» п.з. «Допоможіть газеті» хочемо Вас повідомити, що Рада Директорів Фондації Дослідження Лемківщини на своїх нарадах 15-го лютого 1992 р. з великою увагою розглянула звернення до людей і громадських установ доброї волі про фінансову допомогу газеті «Наше слово», яке під сучасну пору знаходиться в скрутній ситуації, що навіть грозить припиненням цього єдиного в Польщі українського прес-органу.

Беручи повище до уваги, Рада Директорів ФДЛ виділила зі своїх ошадностей на допомогу «НС» 1,000.00 \$ (одну тисячу доларів).

Рада Директорів ФДЛ має надію, що її слідами підуть й інші люди і установи «Доброї Волі» за кордоном і в Краю і тим самим збережуть всім нам дороге і єдине в Польщі друковане слово, яке як в минулому, так і тепер причинилося і даліше причиняється для збереження нашої української ідентичності в Польщі і поза її кордонами.

Маймо віру і надію в людей «Доброї Волі»!

За Раду Директорів ФДЛ
Мирон Мицьо – Голова
Марія Павелчак – Секретар
Василь Скомський – Скарбник

Нью-Йорк, 28 лютого 1992 р.

ЗВЕРНЕННЯ

до українських Організацій і Установ та людей „доброї волі”!

Нав'язуючи до вище поданих двох коротких статей, одної — як звернення і другої вже як відгук, дозвольте додати кілька слів. Тижневик „Наше слово”, що виходить у Польщі це єдинок українська газета, яка інформує наших людей про події в Польщі, Україні і частинно в діаспорі. Це єдинок видавництво, що тримає зв'язок з нашим українським населенням у Польщі, та завдяки якому, м.ін., плян асиміляції українського населення не приніс польському урядові (та й не тільки урядові) сподіваних наслідків. Українська меншість в Польщі вижила.

Тепер, поставмо собі питання — чи ми можемо допустити до припинення появи „Нашого слова”? Просимо отже і ми — допоможіть люди доброї волі!

Якщо Ви рішили зложити пожертву, можете це зробити також за посередництвом Фондації Дослідження Лемківщини. Поіменні списки жертводавців і суми пожертв (які в США можете відтягнути від податку) будемо висилати до Редакції „Нашого слова”. Чеки, чи банкові перекази просимо виписувати на:

The Lemko Research Foundation і висилати на адресу:

The Lemko Foundation
P.O. Box 7
Clifton, N.J. 07011

ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ

The Lemko Research Foundation Inc.

P.O. BOX, 651 COOPER STATION NEW YORK, N.Y. 10276

Нью Йорк США..... 4/8 92

В.П. Іван Красовський
290019 м. Львів
вул. Янка Купала 40/23

Шановний П-не І.Красовський !

З великим задоволенням ми знайомились з Вашим повідомленням в " Нашому Слові " з дня 29-го березня 1992 р. про створення Вами при Львівському музеї народної архітектури і побуту і т.д. Фондації Дослідження Лемківщини - ФДЛ

Ми також дуже заскочені і стурбовані тим, що Ви цю новостворену установу підшили під чийсь чужу назву. Тобто під назву існуючої від 1977 р. Фондації Дослідження Лемківщини, яка являється правно зареєстрованою Інкорпорацією в Америці.

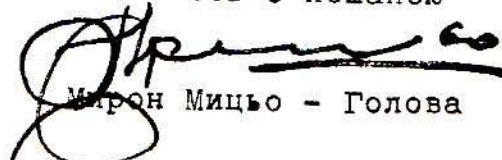
Тут на наших руках копія оригінального протоколу Науково Методичної Ради Музею Народної Архітектури та Побуту у Львові з дня 25-го грудня 1991 р. Ч:2 в якому сказано: - Створити при музеї народної архітектури та побуту і т.д. у Львові " Фондацію Дослідження Науки і Культури Лемків / ФДНКЛ /.

Не будемо вишукувати причин Вашого нелегального потягнення. Вони ці причини відомі тільки Вам. Та щоби обминути всякі нікому не потрібні неприємні непорозуміння, ми вимагаємо від Вас о негативне спростовання в пресі в якій було поміщене Вами повідомлення про яке мова, з поданням правдивої назви Вашої Фондації.

Надіємось на скоре полагодження повищої справи.

До відома одержують:
СФЛ,ООЛ,ОЛК, ОЛ в Польщі
і Товариства Лемківщина
в Україні

Остаємось з пошанок



Марія Павелчак - Секретар

Мирон Мицьо - Голова

3 ЖИТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

Іван Терещенко

Загальні збори 2-го Відділу ОЛК в Торонті

Загальні річні збори 2-го Відділу Об'єднання Лемків Канади відбулись в суботу 23 листопада 1991 р., в Українському Культурному Центрі.

Збори відкрив голова Іван Оленич. Він привітав присутніх гостей і членів.

Від імені Управи звіти склали голова і інші члени Управи.

У звітах і дискусії обговорено дотеперішню працю Відділу і пляни на майбутнє. Опісля, на внесок Контрольної Комісії, уділено довір'я уступаючій Управі.

Нову Управу вибрано в такому складі: Оленич Іван — голова, Дудич Петро — заступник голови і культ.-освітний реф., Вайда Ярослав — секретар, Терещенко Іван — касир, Прядка Богдан, Антонів Ірина, Подобинський Іван — організаційні референти, Довжицький Володимир і Савка Григорій — члени.

Контрольна Комісія: Карпій Микола — голова, Терещенко Ярослав і Довжицький Іван — члени.

Після зборів Андрій Дудич поділився своїми враженнями з Конгресу Лемків у Польщі, що відбувся 9 листопада 1991 р., біля Горлиць. В дискусії присутні висловились позитивно про зміни, які відбулись на Конгресі. Рівночасно засудили сепаратистичні протиукраїнські дії декотрих бувших членів Управи ОЛ у Польщі.

Управа 2-го Відділу ОЛК признала \$300 на допомогу Об'єднанню Лемків у Польщі.

Посвячення прапора 3-го Відділу ООЛ в Пассейку

11-го травня 1991 року, в церкві св. Миколая в Пассейку, відбулося посвячення прапора 3-го Відділу ООЛ. Святу Літургію відправили два священники. Участь в посвяченні взяли представники всіх місцевих організацій і сусідні відділи ООЛ — з прапорами. Хресними батьками були: Марійка Кош і Стефан Журавський.

Після посвячення прапора всі перейшли до Української Централі, де голова Крайової Управи ООЛ передала прапор для 3-го Відділу. По відспіванні американського і українського славнів Марійкою Бесяк, голова 3-го Відділу ООЛ відкрив бенкет,



вітаючи присутніх і до провадження попросив д-ра К. Ваньо. Він представив всіх присутніх за почесним столом. Молитву провів о. Юрій Галиця, а танцювальна група, під керівництвом Івана Ленчука, вітальним танком привітала присутніх. Принагідну доповідь виголосила голова Крайової Управи ООЛ Марія Дупляк. Вона пригадала трагічну минувшину Лемківщини і коротко розказала про теперішні події на Лемківщині.

Дальше гостей забавляли бандуристи „Гайдамаки”, під проводом Володимира Васків, і танцювальна група Осередку СУМ-А в Пассейку.

Бенкет закінчено привітаннями і молитвою, а опісля оркестра „Чарівні очі” бавила присутніх до ранку.

Загальні збори 3-го Відділу ООЛ в Пассейку

Річні загальні збори 3-го Відділу ООЛ в Пассейку відбулися 7-го грудня 1991 року, в приміщенні Української Централі.

Збори відкрив, вітаючи присутніх, голова Відділу Василь Гаргай. До переведення зборів покликано Президію в складі: Марія Дупляк — голова, інж. Стефан Гованський — заступник голови, Анна Гаргай — секретарка.

Після звітів уступаючої управи, та дискусії над ними, на внесок Номінаційної Комісії вибрано нову управу, до якої увійшли: Василь Гаргай — голова, Мар'ян Кош — заст. голови, Анна Гаргай — секретарка, Стефан Косцьолек — фінансовий реф., Іван Долишицький — організаційний реф., Марія Кош і Анна Косцьолек — допомогіві референтки, Іван Бліха — культ.-освітний реф., Василь Гавроняк — господарчий реф., Юліан Котляр — кольпортер.

Вільні члени: Анна Стець, Анна Шевченко-Феш, Петро Русинко, Ярослав Данків, Стефан Дупляк, Іван Карлицький і Іван Хомко.

Контрольна Комісія: Михайло Карлицький — голова, Іван Хомко і Антін Косцьолек — члени.

Несподіванкою для всіх була присутність о. Гліба Лончини, пароха церкви св. Миколая, а також ансамблю з України „Черкаські козаки”, які своїми чудовими піснями забавляли присутніх — при смачній перекусці — до пізної ночі.



Управа 3-го Відділу ООЛ в Пассейку на загальних зборах (грудень 1991 р.)



Посвячення прапора I-го Відділу ООЛ в Нью Йорку 19 жовтня 1991 р. Справа — голова I-го Відділу Теодор Малиняк і хресний батько Михайло Волошин. Зліва — хресна мама Ева Гарайда і А. Михальцьо.

Петро Гарайда

Посвятили прапор 1-го Відділу ООЛ

19-го жовтня 1991 р., 1-ий відділ ООЛ в Нью-Йорку урочисто посвятив відділовий прапор. Акт посвячення довершили отці ЧСВВ: Лев Голдаде і Орест Підлипчак, в церкві св. Юрія в Нью-Йорку. Отець Підлипчак виголосив проповідь співзвучну відбуваючійся події. У Службі Божій і в церемонії посвячення прапора участь взяли українські організації міста Нью-Йорку і сусідні відділи ООЛ зі своїми прапорами. Церква св. Юрія була вщерть заповнена представниками установ і запрошених гостей. Головні куми — Ева Гарайда і Михайло Волошин.

Після посвячення прапора всі перейшли до Українського Народного Дому, де відбувся святковий вечір.

Голова святкового комітету, Петро Гарайда, коротким словом відкрив святкування, а дальшою частиною вів господар — мгр. Ігор Дябога, голова

Об'єднаних Українсько-Американських Організацій міста Нью-Йорку. Маєстро Андрій Добрянський відспівав американський і український славні, після чого господар представив гостей почесного стола, представників українських організацій і установ та сусідніх відділів ООЛ.

Головну доповідь виголосила мгр. Катерина Мицьо, яка пригадала про пророблену роботу Відділом від часу його заснування в 1933 році, як першої клітини ООЛ. За той час Відділ дав допомогу на суму около 45 тисяч доларів для шкіл, церков і поодиноким особам на рідних землях, видав книжку в 2-ох томах „Лемківщина” (земля, люди, історія, культура), активно співпрацював з іншими українськими організаціями на терені міста.

Закриваючи святкування господар подякував усім присутнім за участь. Кінцеву молитву провів молодий священик з Польщі о. Марко, який на той час перебував серед нас на відвідинах.

Після бенкету відбулася товариська забава, де гості забавлялись до білого рана.



Володимир Гула

Перші звітно-виборні збори

відбулися в київському осередку товариства „Лемківщина” в грудні 1991 р. З цієї нагоди до нього завітали гості зі Львова і Дніпропетровська.

Із звітом виступив голова Ради Відділення Микола Горбаль. Він, зокрема, зазначив, що за рік часу від установчих зборів, у рамках Відділення раз на півтора місяця (а то й частіше) проходили зустрічі, або збори. Так, двічі члени осередку приймали у себе голову Фондації Дослідження Лемківщини із США Мирона Миця. Дещо зроблено в аспекті більшої поінформованості загалом про культуру та історію Лемківщини. Наприклад, Бібліотека української діаспори в Києві має вже відповідну літературу.

Як зазначив Микола Горбаль, проводилась робота по заохоченню до поїздки на свято культури лемків — „Ватру”. Цьому сприяло Об'єднання Лемків у Польщі, та розповіді інших громадян. В 1991 році четверо киян взяли участь у „Ватрі”. Про цю подію знято „відеофільм”.

Проблемою залишається приміщення для Відді-

лення. Останнє значною мірою зумовлене відсутністю єдиного статуту для всіх лемківських осередків на Україні. З цього приводу Микола Горбаль сказав: „Немає конкретности у нашому статуті. 14 грудня 1990 року ми заявили, що є відділенням Товариства „Лемківщина” у Львові. З іншого боку статут, який має Товариство нас юридично не захищає. Неодноразово зверталися до представників Товариства „Лемківщина” у Львові про потребу скликати збори наших осередків на Україні і прийняти єдиний для всіх статут, на основі якого ми б у Києві мали змогу зареєструватися, отримати права юридичної особи”.

Присутні на зборах, голова Відділення Товариства „Лемківщина” у Львові Орест Чабан і його заступник Ілля Чулик, не заперечували сказаному на адресу львівського центру. Коли ж з'явиться новий статут?...

На наступний річний період керівництво Відділення було обрано у складі семи осіб. Головою Ради Відділення став добродій Микола Горбаль.

Після офіційної частини зборів виступив історик, етнограф Іван Красовський зі Львова. Він розповів про свою подорож до Канади восени 1991 року, при сприянні Об'єднання Лемків Канади.

Пляни, відозви,... і що далі?

На сторінках журналу „Лемківщина” в минулому році друкувались деякі дописи, що торкалися діяльності лемківських організацій по всьому світу. У тих дописах, зокрема у відозвах до лемківських громад і їхніх провідників, автори відозв (також лемківські діячі) пояснювали ціль і потреби існування і діяльності наших лемківських установ і організацій, вказували на вимоги часу і konieczність виконання історичних завдань, що стоять перед лемківською суспільністю.

Час дуже швидко минає, але завдання не реалізуються згідно бажань, бо на перешкоді стоять різні перепони, — деколи й об'єктивної природи. Згадати б хоча т.зв. теренову розпоршеність, чи й так прозаїчне питання як фінансові засоби. Все ж таки деякі лемківські діячі стараються поборювати усякі перешкоди, щоб добитись найкращих успіхів у реалізації амбітних, важливих і трудних завдань. Бо, зруйнована Лемківщина, знищена лемківська красна земля, повалені й понижені прекрасні церковці, розпоршений лемківський нарід, особливо в Польщі, де польонізація поступає милевими кроками. Наслідки варварської „Акції Вісла” — хоча б ті, що можливі до усунення, чи направи — залишаються поза увагою відповідальних державних чинників уже некомуністичної Польщі, мимо настирливих домагань як Об'єднання українців так і лемківських організацій у Польщі. Отже, тут, надалі актуальним залишається питання ліквідації польським урядом наслідків насильного виселення українців в загальному, а лемків зокрема і створення їм сприятливих умовин повороту з вигнання на рідну землю, і це питання повинно бути першочерговим завданням лемківських організацій як у Польщі так і в діаспорі.

1992-ий рік це рік 1000-літнього ювілею об'єднання території Західних Карпат з Київською Руссю та 45-річчя депортації українського населення акцією „Вісла”. Ці дві дати — з уваги на їхню історичну вагомість — треба було б відзначити в цьому році.

Не менш важним завданням є допомога нашим землякам у Польщі, у Словаччині і в Україні. Тут неконечно мати на увазі фінансову допомогу (хоча й ця потрібна), бо на значну таку допомогу, здається, неспроможна жадна лемківська організація, але можна помагати, прим., у вишукуванні людей, що були б заінтересовані в капітало-вкладах у спільні прибуткові підприємства, зокрема на Лемківщині. Створення видавництва, чи наукового центру для вивчення історії і культури лемків, для публікації

лемківських наукових праць, енциклопедії, книжок, журналів і т.п., — справа дуже на часі.

Зі статті І. Оленича „Небуденні зустрічі” (у цьому ж номері журналу) довідуємось, що канадські лемки заініціювали і вже створили приватну видавничу спілку, з осідком у Львові. Ініціаторам належить бажати успіхів.

Для реалізації поданих тут дуже загально (а також інших) завдань необхідним є мати міцні й тісні контакти між лемківськими організаціями в Краю, на Україні, у Словаччині і в діаспорі. Завершення структури лемківських організацій органом світового масштабу, як Світова Федерація Лемків (про що уже говорилось на сторінках нашого журналу), безсумнівно помогло б досягнути кращі успіхи в кожній ділянці намічених завдань. Ці завдання вимагатимуть спільної дії і спільних зусиль, особливо в час закріплення Україною своєї незалежності і самостійності.

Світова Федерація Лемків зараз має свій осідок у США. Були пропозиції перенесення осідка на Лемківщину (під Польщею), що могло б стати стимулом для дальшої діяльності усіх лемківських організацій і спричинилося б до піднесення їхнього престижу — з одного боку, а з другого — мобілізувало б ширші маси лемків до участі у суспільно-громадській роботі для загального нашого добра й досягнення мети — злуки земель Лемківщини із материком-Україною. Думка прилучення земель Лемківщини до України, на сьогоднішній час, може видаватись нісенітницею, або й „мрією відрубаної голови”, але ж прецінь ми самі були і є свідками неймовірних подій, чудес, що ще два роки тому були немислимі.

Якщо йдеться про лемківські землі, що зараз під Польщею, то протягом 45-ти років поляки не зуміли їх загосподарити, як зрештою ніколи в давнішій минувшині не були заінтересовані в тому (за виїмком насильної польонізації лемків), отже, хто зна? — може схочуть відступити нам Лемківщину в майбутньому як добрі сусіди?.

Не можемо передбачити кудю покотиться колесо історії нашої вужчої Батьківщини-Лемківщини, але й не можемо піддаватись настроєві резигнації, тим більше тепер, коли маємо свою незалежну державу — самостійну Україну.



ЦІКАВІ ІНФОРМАЦІЇ

Золото Карпат

Як повідомляє газета „Молодь України” (Київ), нині до промислового освоєння готове Мужіївське родовище золота, що неподалік Ужгорода. Запаси руди тут становлять понад 16 мільйонів тонн. Є можливості вести видобуток переважно за допомогою штолень, що значно дешевше ніж шахтним способом.

Закарпатський облвиконком, Академія Наук України та управління „Укргеологія” уклали договір на створення акціонерного товариства промислового видобутку золота.

Лемківська експозиція

При сприянні товариства „Лемківщина”, в середині 1991 року, в музеї етнографії та художнього промислу у Львові було відкрито за тематикою лемківську експозицію. Один з її розділів розповідає про лемківську різьбу. Об'ємна — представлена роботами Андрія Сухорського, а площинна Івана Кищака. Принагідно зазначимо, що лемківську різьбу вирізняють м'які, пластичні форми.

Відвідувачі мали змогу познайомитися з лемківським народним одягом, зразками писанок, а також сільянками і герданами.

Автори іншої частини експонатів виставки — мистці, які походять з Лемківщини, чи лемківсько-бойківського пограниччя. Серед них: скульптори Емануїл Мисько, Василь і Володимир Одрехівські, художники — Петро Маркович, Дмитро Солинка. Вони сьогодні працюють у Львові. Були тут і роботи Д. Довбушинського, І. Весоловича, І. Пінежика. Окрасою виставки стали композиції: „Розп'яття”, „Пресвята трійця”, „Пресвята Богородиця”, „Свята Ольга” — художника Омеляна Мазурика, який живе в Парижі.

Н.Н.

Осторога перед несовісними агентами праці

По Нью Йорку ходять чутки, що в більших осередках України, зокрема західньої, несовісні агенти, які мають зв'язок із американськими

спільниками, вербують молодих чоловіків на працю до ЗСА.

Вони обіцяють їм, що в Америці можна отримати добру роботу без знання англійської мови, без фаху, чи професії та без освіти. Кошти подорожі мусять оплатити собі самі кандидати, а решту полагождать агенти в ЗСА.

Однак після прибуття до ЗСА ці молоді люди прикро розчаровуються, бо дають їм найчорнішу роботу з платою 2 дол. на годину. Приміщують їх по 4-5 чоловіків в одній невеличкій кімнаті, за яку беруть високий чинш, інколи 500 дол.

Було б вказане, щоб преса в Україні перестерегла молодих людей перед таким нерозважним кроком. Теж місцеві адміністраційні чинники повинні повести відповідну освідому акцію.

Ця несовісна акція новітніх агентів праці нагадує давню практику перед Першою світовою війною, коли наших селян заманювали до Америки й Канади, обіцяючи їм землю, а на ділі їх поселювали на відлюдді серед лісів, які треба було корчувати.

(Подано за „Свободою” ч.39, від 28 лютого 1992 р. — Ред.)



Лемківський дівочий стрій

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

А. Кобаса

Я, як лемко, болю над недолею Лемківщини, особливо під цю пору. Обставини так зложились, що в сьгоднішній Польщі є багато осіб, які репрезентують лемків і звертаються о поміч. В цій справі обмежусь лиш до двох прикладів:

1. Zarząd Główny Zjednoczenia Lemków Gorlice. Про цього пана всі інформації, поміщені в календарі „Лемко-Союзу” за 1960 рік, стор. 67-86.

2. Інформація про церкву в Команчі збудовану в 1987 році за гроші зібрані в Канаді і Америці. „Церква в руїні” (Іванусіва) на стор. 305 подає, що церква в Команчі записана на польський римо-католицький костюл.

Є ще багато інших справ, про які всі мовчать, або є байдужі.

З Новим Роком бажаю успіхів у Вашій праці, та залишаюсь з пошаною

Марія Фіглюс

Дякую за видавання цікавого журналу. Справді, думка пані Мицьо дуже влучна, що лемкам треба вертатися з виселення в свої сторони. Будучи в Польщі минулого року я відвідала Лемківщину і об'їхала чудові околиці та бачила церковці прекрасні. На жаль, всюди ще панують поляки, а треба б по можливості перебирати загарбане в наші руки.

Галина Берегова (Австралія)

Христос Раждається!

Слава вільній Україні!

Хвальна Редакції журналу „Лемківщина”!

Посилаю вам передплату на 1992 і 1993 рр. Вибачаюсь за спізнення — ми недавно вернулися з подорожі по Європі. Ми також відвідали наш рідний край — Україну, саме в час її визволення.

Одна із наших знайомих з України пише, що це Господь так дав, що сталося чудо, бо така сильна імперія тріснула і нарешті скінчилося пекло на землі і страждання в Сибірі.

Я винесла страшне враження, бо я побачила моє рідне село Улюч близько Сянока. Є зовсім знищене, поляки спалили нову церкву. Залишилась лиш стара церква на горі Дубник. Усе заросло лісом.

Здоровлю всіх, хто помагає при видавництві журналу „Лемківщина”. З Новим, 1992-им, Роком бажаю всім щастя, здоров'я на многі літа.

Марія Хомин

Дорогі лемківські Приятелі!

З Різдром Христовим та Новим Роком, всього Вам доброго та дальших успіхів у Вашій редакційній праці.

Дуже радо читаю „Лемківщину”. Один із примірників я вислала батькам до Польщі. В ньому Борис Лемківський згадує село звідкіля походять мої батьки, це Люблинець Старий Любачівського повіту.

Я прибула до Едмонтону і там Ви мені вислали примірник „Лемківщини”. Тепер я перебуваю (постійно) в Торонті. Часто люди тут звать нас поляками, а прецінь у Польщі ми були українцями.

Я літом відвідала батьків у Польщі, вони живуть на т.зв. „Земях одзисканих”. Мій тато розказував, що в рідному і сусідніх селах цвинтарі понищені, не говорячи про церкви. Нас кілька Люблинчан хочемо впорядкувати цвинтар у Люблинці, за гроші зі збірки і доходів із влаштовуваних забав.

Я сама в Польщі учителювала і там закінчила український ліцей. Тут у Канаді доста тяжко з будь-якою працею, я вже чотири місяці на безробіттю.

Здоровлю — з пошаною до Вас
Марія

John Dmytryshyn

“Lemkivshchyna” — The Lemko Research Fdn.

Enclosing USA Cheque for 1 year — 1992 for Lemkivshchyna \$10.00

Donation \$3.00

Thank you for good magazine.

Слава Україні!

Анна Криницька

Пересилаю передплату за 1991-1992 рр., та пресо-вий фонд \$5.00.

Дуже дякую. Я дуже люблю читати „Лемківщину” і не раз собі поплачу.

Від Редакції:

Редакція і Адміністрація журналу „Лемківщина” висловлюють щире подяку всім тим, що написали до нас листи і привітали нас з Різдром Христовим та Новим Роком.

Висловлюючи нашу вдячність просимо одночасно вибачення за те, що ми неспроможні відповісти усім за надіслані листи, які нам так дуже потрібні в нашій праці. Ще раз усім Вам щиро дякуємо і бажаємо Вам миру, благодати і гаразду.

Редакція і Адміністрація



Св. п. Дмитро Фучко (в молодому віці).

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

З Божої волі відійшов у вічність мій дорогий і незабутній муж, батько і дідусь Дмитро Фучко. Упокоївся на 72-ому році життя — 1-го січня 1991 р., проживши з родиною довгі роки у Філядельфії, Пенсильвенія. За упокій душі відправилась панахида в похоронному заведенні Насевича.

Похоронна Літургія була відправлена в Українській Католицькій Церкві царя Христа у Найс Тавн.

Покійний залишив у смутку горем пригноблену родину — жінку Параскевію, доньку Анну Осідак з мужем Романом і троє внуків та ближчу і дальшу родину в Україні.

Покійний був активним громадянином та щирим жертводавцем на загальноукраїнські потреби. Довгі роки був скарбником 85-го відділу „Провидіння” та деякий час — скарбником відділу ООЛ у Філядельфії.

Покійний Дмитро походив з Іванофранківської області Західньої України. Під час німецької окупації був насильно вивезений на тяжкі роботи до Німеччини, де не раз заглядала йому в очі смерть.

По закінченні війни одружився з Параскою, з дому Ядловських, з села Дальова Сянницького повіту на Лемківщині. В 1949-ому році з родиною прибув до Америки і замешкав у Філядельфії. Тут не марнував часу — зразу поступив на студії інтернаціональної кореспонденції в Скрентоні, які закінчив успішно, одержавши диплом. В 1969 році почав роботу в

американській морській станиці, де в 1977, 1980 і 1982 рр., одержав грамоти з похвалою за добру і чесну працю (outstanding performance). В 1982 році подався на емеритурю.

За життя покійний Дмитро прихильно ставився до Організації Оборони Лемківщини, відчував кривду заподіяну нашим братам та сестрам на Лемківщині польським комуністичним режимом. М. ін. перевів був збірку на відбудову Далівської церкви і сам пожертвував кількасот доларів. Добрим словом споминатимуть покійного Дмитра земляки, приятелі і близькі знайомі.

Вічна йому пам'ять!

При нагоді посмертної згадки про Дмитра Фучко, на прес-фонд Лемківщини передано суму \$40.00. Поіменний список жертводавців буде поданий Адміністрацією (Ред.).



ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Ділимося сумною вісткою з нашим членством, що 9-го березня ц.р., відійшов у вічність

бл. п. ІВАН РЙОПКА

бувший довголітній активний член відділу ООЛ в Рочестері, Н.Й.

Покійний народився 10 серпня 1921 року в селі Вислік Великий на Лемківщині. В ході Другої світової війни перебував в Німеччині на примусових роботах. По війні, з дружиною Лідою і дочкою Ганею, виїхав був до США. Після короткого перебування на роботах у стейтах Небраска і Міннесота, поселився був на сталий побут в м. Рочестері Нью Йоркського стейту, де його родина побільшилась ще о дві доньки — Ірину і Лїду. Тут брав активну участь в українському громадському житті — був членом місцевого відділу УККА, членом осередку СУМ-А, довголітнім головою і „менаджером” Українського Дому. Як уродженець Лемківщини був також активним у зорганізованому житті лемківської громади міста Рочестеру. Протягом 33-літньої приналежності до ООЛ виконував різні відповідальні функції Відділу. Як голова — очолював Відділ протягом семи років, заступником голови був два роки, касиром 9 років, допомогим референтом — 8 років.



Бл. п. Іван Ріопка

Панахида була відправлена 12-го березня, а похоронні відправи — 13-го березня.

Покійний залишив у глибокому смутку дружину Ліду, три доньки — Ганю, Ірину і Ліду із чоловіками, дев'ятеро внуків та рідних в Канаді, в Польщі і в Україні.

Вічна Йому Пам'ять!

За Відділ ООЛ в Рочестері

Іван Шурин, Стефан Адамчук, Іван Лико



Збірка на будову церкви в Мокрому (Польща) — збірщиця мгр. Катерина Мицьо

Збірка на терені Гемстед, Лонг Айленд:

\$50.00 — Лідія Левчак

По **\$40.00** — Михайло Михалишин і Катерина Рик

\$30.00 — о. Іван Кащак

По **\$25.00** — Мирон і Катруся Мицьо, Михайло Шуль і Галина Борщак, Теодор і Параня Барняк, Ольга Мандебур, Іван і Люба Пакош, Мирон і Катруся Мицьо — в пам'ять Е. Української, Марія Сидор, Мирон і Христя Корнага.

По **\$20.00** — Іван і Анастасія Колодій, Михайло і Анна Качмарик, Анна Малиняк, Ірина і Дмитро Трояновський, Ярослав і Марія Капустянські, Юзефа Липка, Євгенія Квозко, Юрій і Іванна Солтис, Люба і Марко Мицьо, Богдан Марсим, О. Погорецький.

\$15.00 — Василь і Ярослава Щерба

По **\$10.00** — Михайло і Анна Щерба, Марія Колач, Стефан Феленчак, Петро Бандерський, Марія і Михайло Якубовський, Іван і Меланія Винник, Зеновія Зарицька.

\$6.00 — Марія Слаба.

По **\$5.00** — Ярослав і Текля Стецяк, Стефанія Квоско, Юзефа Горнятко.

Шановна пані Мицьо і дорогі жертводавці!

Хочемо Вас повідомити, що ми отримали грошеву пожертву 666.00 доларів на будову церкви в Мокрому.

Пожертви ці допоможуть нам побудувати ще один Божий храм на наших рідних землях.

Велике Вам спасибі за Вашу щедрість. Хай Господь Бог благословить всім Вам на кожний день.

З великою пошаною для Вас — парох церкви та Церковний Комітет. Слідують дві печатки і підписи (Ред.).

о. Іван Піпка

Мельник Ю.

Кирилейза Іван

Гаврилець Олександра



Return to "LEMKIVSHCHYNA"

P.O. Box 7,
Clifton, NJ 07011

NON-PROFIT ORG.
U.S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, N.J.

Permit No. 127
Digitally signed by <http://lemko.org>
DN: cn=<http://lemko.org>, o=Walter
Maksimovich, ou, email=walter@lemko.org,
c=US

Date: 2009.12.26 13:50:22 -05'00'

<http://lemko.org>



**Організація Оборони Лемківщини в Америці
1-ий Відділ в Нью-Йорку**

повідомляє, що появилася книжка про Лемківщину —

**„Лемківщина — земля, люди
історія і культура”**

В двох томах, разом 966 стор. Ціна одного тому \$25,
обидвох томів \$50 + \$2 за пересилку.
Книжку можна замовляти і гроші висилати на адресу
в американській валюті:

**ODL, 1st Branch
Box 651, Cooper Station, New York, N.Y. 10003**

